

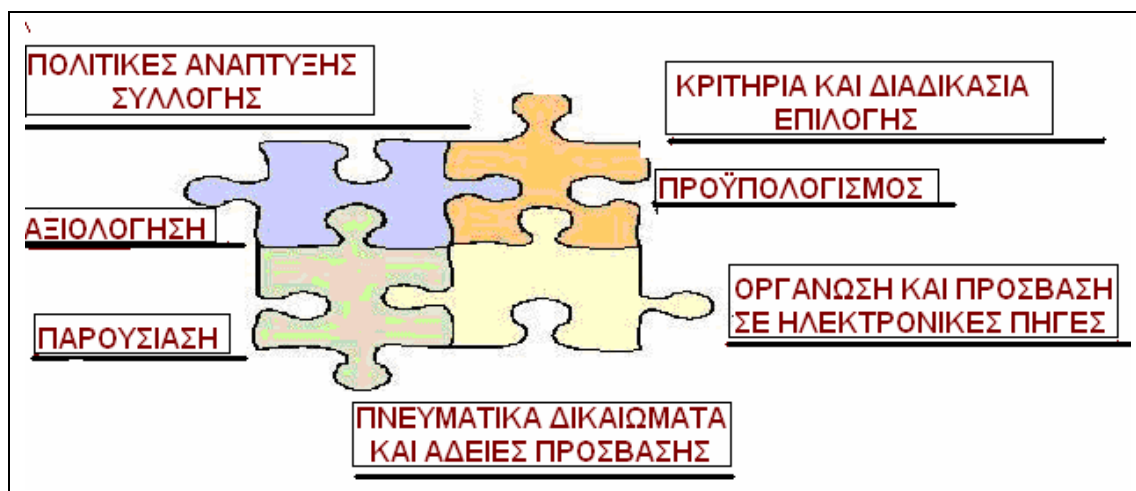

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

ΘΕΜΑ

Συλλογή και διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών από το διαδίκτυο για
τη δημιουργία παραπομπών(links/citations) στους δικτυακούς
τόπους Βιβλιοθηκών

Μεταπτυχιακός φοιτητής
Παναγιώτης Σιδηρόπουλος

pnsidir@yahoo.gr

Υπεύθυνος καθηγητής

Σαράντος Κατιδάκης

Κέρκυρα
2006

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το περιεχόμενο της εργασίας αναφέρεται σε ζητήματα που αφορούν τη συλλογής και διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών με τη μορφή αναφορών και συνδέσεων σε περιβάλλον διαδικτύου για τους δικτυακούς τόπους των βιβλιοθηκών.

Αναλύονται θέματα σχετικά με τις πολιτικές πρόσκτησης, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής, τον προϋπολογισμό, την οργάνωση και πρόσβαση, την αξιολόγηση, τα πνευματικά δικαιώματα και τις άδειες χρήσης.

Επισυνάπτονται φύλλα εργασίας που αφορούν τα κριτήρια επιλογής, τον υπολογισμό δαπάνης και προϋπολογισμού πρόσκτησης, ανάπτυξης διαδικασίας αξιολόγησης, διαπραγματεύσεων αδειών χρήσης, αξιολόγησης ιστοσελίδας και συνοπτικός κατάλογος ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας για τα πνευματικά δικαιώματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

1.0.Γενικές πληροφορίες.....	10
1.1.Παραδοσιακή Πολιτική.....	11
1.2.Πολιτική διαχωρισμού.....	13
1.3.Πολιτική ενσωμάτωσης.....	14
1.4. Πολιτική για Διαδικτυακές πηγές.....	16
1.5.Συμπέρασμα.....	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

2.0.Γενικές Πληροφορίες.....	20
2.1.Κριτήρια επιλογής.....	23
2.2.Επιλογή ηλεκτρονικών-διαδικτυακών.....	26
2.3.Τρόποι και εργαλεία επιλογής.....	27
2.4.Συμπέρασμα.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΤΗΣΕΙΣ

3.0.Γενικές Πληροφορίες.....	30
3.1.Η διαδικασία των προσκτήσεων.....	30
3.2.Μοντέλα τιμολόγησης ηλεκτρονικών πηγών.....	31
3.3.Προϋπολογισμός ηλεκτρονικών πηγών.....	32
3.4.Διαδικασία αγορών.....	32
3.5.Συμπέρασμα.....	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

4.0.Γενικές Πληροφορίες.....	35
4.1.Επίπεδα οργάνωσης διαδικτυακών πηγών.....	36
4.2.Δυνατότητες πρόσβασης και χρήσης.....	39
4.3.Συμπέρασμα.....	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

5.0.Γενικές Πληροφορίες.....	43
5.1.Εκτίμηση των ηλεκτρονικών πηγών.....	43
5.2.Τρόποι αξιολόγησης.....	44
5.3.Τεχνικές προσδιορισμού ποιότητας.....	45
5.4.Συμπέρασμα.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΕΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ

6.0.Γενικές πληροφορίες.....	48
6.1.Αγορές και άδειες δικαιωμάτων χρήσης.....	50
6.2.Δικαιώμα χρήσης ηλεκτρονικών πηγών.....	50
6.3.Διαπραγμάτευση χορήγησης αδειών χρήσης.....	51
6.4 Συμπέρασμα.....	51

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	52
----------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	53
-------------------	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	59
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ.....	61
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.....	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V.....	66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI.....	72

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία εκπονήθηκε για το μάθημα ηλεκτρονική δημοσίευση, στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος για απόκτηση Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών στην Επιστήμη της Πληροφορίας (ΜΠΣ) του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου έχοντας ως θέμα τη συλλογή και διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών από το διαδίκτυο για τη δημιουργία παραπομπών στους δικτυακούς τόπους βιβλιοθηκών.

Η ανάπτυξη διαδικασιών και προϋποθέσεων ένταξης ηλεκτρονικών πηγών στη συλλογή της βιβλιοθήκης αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης αυτής της εργασίας και κύριο ζητούμενο είναι η παράθεση τρόπων αντιμετώπισης ζητημάτων που προκύπτουν σχετικά με τις πολιτικές πρόσκτησης, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής, τον προϋπολογισμό, την οργάνωση και πρόσβαση, την αξιολόγηση, τα πνευματικά δικαιώματα και τις άδειες χρήσης των ηλεκτρονικών πηγών.

Παρουσιάζονται οι μέθοδοι, οι τεχνικές και οι τρόποι αντιμετώπισης αυτών των θεμάτων με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών και την εκπλήρωση της αποστολής και του στόχου της βιβλιοθήκης για άμεση, έγκυρη και αξιόπιστη πληροφόρηση.

Το υλικό για την συγγραφή της εργασίας προέρχεται από έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης και η επιλογή πραγματοποιήθηκε με γνώμονα την εγκυρότητα των φορέων δημιουργίας τους, τον χρόνο δημοσίευσης τους και την χρονική περίοδο που περιγράφουν. Επιλέχθηκαν επομένως ηλεκτρονικές και έντυπες πηγές πληροφόρησης που εκδόθηκαν την τελευταία πενταετία για την άντληση σχετικά πρόσφατης πληροφόρησης για την πρόσκτηση των ηλεκτρονικών εκδόσεων στις συλλογές βιβλιοθηκών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάπτυξη της συλλογής κάθε είδους βιβλιοθήκης είναι μια διαδικασία που προσδιορίζεται από συνεχείς μεταβολές και αξιολογήσεις του υλικού που διαθέτει σε σχέση με τις ανάγκες των χρηστών της και με στόχο να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις τους, με την παροχή πρόσβασης σε διαφορετικές πηγές πληροφόρησης.

Η παραδοσιακή πρακτική των βιβλιοθηκών όριζε την ανάπτυξη συλλογών έντυπου υλικού ανάλογα με το είδος τους (δημόσιες, ακαδημαϊκές, σχολικές ή άλλες) σύμφωνα με τους χρήστες που εξυπηρετούσαν (δημότες, ακαδημαϊκή ή σχολική κοινότητα). Βασική μεταβολή αυτής της τακτικής αποτελεί η προσθήκη οπτικοακουστικού υλικού ως συμπληρωματική πηγή εύρεσης πληροφοριών και χρήσης.

Τα τελευταία χρόνια, με τη ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου, δημιουργήθηκε η ανάγκη στο κοινό των βιβλιοθηκών για τρέχουσα και άμεση ενημέρωση με τη χρήση ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης. Η προσαρμογή της συλλογής των βιβλιοθηκών στις νέες απαιτήσεις προϋποθέτει την αγορά κατάλληλου εξοπλισμού και λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών με σκοπό να προσφέρει πρόσβαση σ' αυτές, από το χώρο της ή από τον χώρο του χρήστη.

Η προτίμηση του κοινού στις ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης επηρέασε τον προϋπολογισμό όλων των βιβλιοθηκών και ιδιαίτερα των ακαδημαϊκών, λόγω της εκπαιδευτικής και ερευνητικής αποστολής τους. Το νέο είδος υλικού απαιτεί ειδική μεταχείριση στη διαδικασία πρόσκτησης, καταχώρισης και παρουσίασης λόγω της ηλεκτρονικής και μη συμβατικής υπόστασης του. Η διαφοροποίηση αυτή επιβάλει ειδικές μεθόδους επιλογής και αξιολόγησης από εξειδικευμένο προσωπικό σε διαδικασία συλλογής θεματικού υλικού ηλεκτρονικών πηγών και με τεχνολογικές γνώσεις, έτσι ώστε να είναι σε θέση να επιλέξει τόσο τον κατάλληλο εξοπλισμό πρόσβασης στο νέο προϊόν, όσο και την καταλληλότερη μέθοδο παρουσίασης.

Η ηλεκτρονική πληροφόρηση περιλαμβάνει ποικιλία πηγών σε διαδικτυακό περιβάλλον όπως: υπηρεσίες ευρετηρίων και περιλήψεων, βιβλίων, περιοδικών, βάσεων δεδομένων, υπηρεσίες παράδοσης εγγράφων και ιστοσελίδες.

Οι δυνατότητες πρόσβασης σ' αυτές τις πηγές πραγματοποιείται: διαμέσου ενός τοπικού εξυπηρετητή(server) της βιβλιοθήκη σε μηνιαία συνδρομή, μέσω διακομιστή (modem), ή σε απευθείας διαδικτυακή σύνδεση από τις συνδέσεις που διατηρεί ή βιβλιοθήκη. Ο παγκόσμιος ιστός(Web) περιλαμβάνει πολλές ηλεκτρονικές πηγές, οι οποίες μπορούν να αναζητηθούν και να ανακτηθούν με ευκολία χρησιμοποιώντας τις μηχανές αναζήτησης. Τα εργαλεία αναζήτησης του web διευκολύνουν τη διαδικασία ανεύρεσης και εκτύπωσης πολλών δημοσιεύσεων που υπάρχουν σε ηλεκτρονική μορφή. Η πρόσβαση σε πραγματικό χρόνο, που παρέχει, περιορίζει την ανάγκη για αποθήκευση ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων με τη χρήση ειδικού λογισμικού παρουσίασης.

Η ελευθερία δημοσίευσης στο διαδίκτυο δημιουργεί πληθώρα πληροφοριών, με δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης και ανάκτησης του περιεχομένου τους ή τη χρήση ύστερα από άδεια συνδρομής. Η διαδικασία επιλογής των κατάλληλων ηλεκτρονικών πηγών για τον εμπλουτισμό συγκεκριμένης συλλογής πραγματοποιείται με την εφαρμογή ποιοτικών κριτηρίων αξιολόγησης με στόχο την εξισορρόπηση των αναγκών των χρηστών με τις λειτουργικές υπηρεσίες και τεχνολογικές υποδομές της βιβλιοθήκης.

Η δημιουργία ηλεκτρονικών παραπομπών και συνδέσεων για τη δημιουργία ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης είναι διαδικασία που εξελίσσεται σε διάφορα στάδια υλοποίησης όπως περιγράφεται στα επτά κεφάλαια της εργασίας .

Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την παρουσίαση των πολιτικών ανάπτυξης συλλογής που εφαρμόζουν οι βιβλιοθήκες με έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό και η διαδικασία ενσωμάτωσης των ηλεκτρονικών πηγών ως αρμονικό μέρος της συνολικής συλλογής. Υποδεικνύονται οι λόγοι εφαρμογής ενιαίας πολιτικής ανάπτυξης συλλογής για το σύνολο του υλικού της βιβλιοθήκης.

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται μέθοδοι με τις οποίες καθορίζονται το είδος των ηλεκτρονικών πηγών και η μορφή παρουσίασης τους με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χρηστών. Αναφέρονται τα κριτήρια και τα εργαλεία που αποτελούν πρότυπα επιλογής ανοιχτής και κλειστής πρόσβασης διαδικτυακών πηγών.

Το τρίτο κεφάλαιο συνδέεται με την παρουσίαση τρόπων για ηλεκτρονικές προσκτήσεις καθώς και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός για την απόκτηση τους. Ορίζονται οι ικανότητες που απαιτούνται για τη διαδικασία απόκτησης σε τεχνολογικό εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό παραθέτοντας τρόπους υπολογισμού της ανάλογης οικονομικής δαπάνης.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρει μεθόδους για την οργάνωση και την διαχείριση των ηλεκτρονικών πηγών. Περιγράφονται τρόποι βιβλιογραφικού ελέγχου και παρουσίασης και μέθοδοι οργάνωσης για ευκολία πρόσβασης από τους χρήστες.

Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τις μεθόδους ελέγχου και αξιολόγησης των ηλεκτρονικών πηγών. Αναφέρονται τεχνικές για αποτελεσματικότητα στη χρήση τους σε συνδυασμό με έντυπες πηγές.

Το έκτο κεφάλαιο περιγράφει τον τομέα της διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων και των αδειών πρόσβασης των ηλεκτρονικών πηγών και το δικαίωμα δίκαιης χρήσης από το κοινό της βιβλιοθήκης.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την παρουσίαση φύλλων εργασίας που αφορούν τα κριτήρια επιλογής υλικού, τον έλεγχο προϋπολογισμού, την αξιολόγηση ηλεκτρονικών πηγών(web pages), άδειες και διαπραγμάτευση δικαιωμάτων χρήσης και συνοπτικό κατάλογο ελληνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα πνευματικά δικαιώματα.

Η ανάπτυξη της συλλογής ηλεκτρονικών πηγών για τον εμπλουτισμό της συλλογής των σύγχρονων βιβλιοθηκών αποτελεί τη σύγχρονη πρόκληση που καλείται να επιλύσει η σύγχρονη βιβλιοθήκη, αξιοποιώντας τις εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας σε συνδυασμό με την συνολική πολιτική προσκτήσεων υλικού.

Βασικός γνώμονας και παράγοντας προσανατολισμού αποτελεί η εξυπηρέτηση και ικανοποίηση των αναγκών και απαιτήσεων των χρηστών της βιβλιοθήκης για πρόσβαση σε αξιόπιστη πληροφόρηση με γρήγορο και αποτελεσματικό τρόπο.

Η υπηρεσία ηλεκτρονικών παραπομπών και συνδέσεων που διαθέτουν όλες οι σύγχρονες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες προσφέρει νέες μορφές άντλησης πληροφοριών με τρόπο συντονισμένο και εναρμονισμένο στο πλαίσιο της αποστολής τους που είναι η παροχή πληροφόρησης για εκπαίδευση και έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

1.0. Γενικές πληροφορίες

Η πολιτική ανάπτυξης συλλογής βιβλιοθήκης αποτελεί σημαντική διαδικασία στο πλαίσιο λειτουργίας της διότι αφορά τον εμπλουτισμό του περιεχόμενου της με νέα αποκτήματα έτσι ώστε να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των χρηστών της για πληροφόρηση.

Κάθε βιβλιοθήκη εφαρμόζει διάφορες πρακτικές και μεθόδους προκειμένου να καθορίσει τον τρόπο επιλογής, τόσο του είδους όσο και του θεματικού περιεχομένου, νέων αποκτημάτων για τη συλλογή της. Βασική προϋπόθεση στην κατεύθυνση αυτή είναι η διατήρηση της κατάλληλης ισορροπίας των προσκτήσεων για τον εμπλουτισμό των θεματικών περιοχών της συλλογής με βάση τη διαθέσιμη δαπάνη για την απόκτηση τους. Ο ορθός καταμερισμός του προϋπολογισμού της βιβλιοθήκης για το είδος των προσκτήσεων έχει ως γνώμονα τις απαιτήσεις και ανάγκες των χρηστών και του προσωπικού της.

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, τα τελευταία χρόνια, δημιούργησε καινούργιες ανάγκες χρήσης υλικού για ενημέρωση και πληροφόρηση στο χώρο της βιβλιοθήκης. Εκτός από τις έντυπες εκδόσεις δημιουργήθηκαν πολλά είδη ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης όπως: ηλεκτρονικά περιοδικά και εφημερίδες, βάσεις δεδομένων, συλλογές φωτογραφιών, χάρτες, εγκυκλοπαίδειες και λεξικά, άλλες επιχειρηματικές και οικονομικές πληροφορίες.

Η σύγχρονη βιβλιοθήκη οφείλει, λόγω της προτίμησης των χρηστών στη χρήση ηλεκτρονικών πηγών, να αναπτύσσει συλλογές ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων και να τις παρουσιάζει διαμέσου της ιστοσελίδας της για άμεση πρόσβαση από το κοινό της. Οι ιδιαιτερότητες στη μορφή και τη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών(hardware/software λειτουργίας, άδειες χρήσης κ.ο.κ.), επηρεάζουν τον τρόπο επιλογής, απόκτησης, ενσωμάτωσης τους και δημιουργούν προβληματισμούς για την επιλογή της κατάλληλης στρατηγικής ένταξής τους στη βιβλιοθήκη και σε σχέση υπολογισμού της κατάλληλης δαπάνης.

Αναπτύχθηκαν τρεις τάσεις χάραξης πολιτικής για πρόσκτηση ηλεκτρονικών πηγών: συμπληρωματικό, ξεχωριστό και ενσωματωμένο μέρος της συνολικής στρατηγικής, με επικρατέστερη την τελευταία λόγω της εμφάνισης πολλών ηλεκτρονικών πηγών και σε έντυπη μορφή με αποτέλεσμα τη δυνατότητα επιλογής της φθηνότερης έκδοσης (ηλεκτρονικής ή έντυπης ή και των δύο).

1.1.Παραδοσιακή Πολιτική

Η ανάπτυξη συλλογής, σύμφωνα με την παραδοσιακή πολιτική, διεξάγεται στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής της βιβλιοθήκης για πληροφόρηση και καθοδηγεί τον τρόπο πρόσκτησης και αποθήκευσης των πηγών με στόχο την άμεση πρόσβαση των χρηστών σ' αυτές. Παράλληλα προστατεύει την βιβλιοθήκη από κινδύνους που αφορούν τη χρήση αυτών των πηγών(καταλληλότητα ή μη του περιεχομένου τους).

Οι παραπάνω προϋποθέσεις(πληροφόρηση, καθοδήγηση, προστασία) λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία χάραξης παραδοσιακής πολιτικής για την ανάπτυξη συλλογής και προβλέπονται συνήθως από τον κανονισμό λειτουργίας της με τρόπο ώστε να συνυπολογιστούν παράγοντες όπως:

- ▶ Το είδος των χρηστών που εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη και οι ανάγκες τους
- ▶ Τα κριτήρια επιλογής υλικού και οδηγίες χρήσης αυτού του υλικού
- ▶ Επιλογή των κατάλληλων εργαλείων και διαδικασιών πρόσκτησης
- ▶ Καθορισμός διαδικασίας ανεύρεσης, παραγγελίας, παραλαβής, αποθήκευσης και αντικατάστασης υλικού.
- ▶ Συνεργασία προσωπικού βιβλιοθήκης με κατανομή αρμοδιοτήτων στη διαδικασία επιλογής, πρόσκτησης και αποθήκευσης.
- ▶ Δημιουργία χρονοδιαγραμμάτων ανάπτυξης τομέων συλλογής ανάλογα με τον προϋπολογισμό της βιβλιοθήκης
- ▶ Κριτήρια ακαταλληλότητας περιεχομένου υλικού
- ▶ Αποτελέσματα εκθέσεων απολογισμού δαπανών προηγούμενων ετών
- ▶ Αποτίμηση αδυναμιών και ισχυρών σημείων της συλλογής
- ▶ Προστασία ατομικών ελευθεριών και το δικαίωμα για ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση
- ▶ Κανονισμός λειτουργίας βιβλιοθήκης όπου ορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των χρηστών της βιβλιοθήκης
- ▶ Δυνατότητες εξεύρεσης οικονομικών πόρων της βιβλιοθήκης από συμμετοχή σε προγράμματα χρηματοδότησης.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Πολλές από τις παραπάνω κατευθύνσεις αποτελούν τη βάση για τη χάραξη στρατηγικής ανάπτυξης και συλλογών ηλεκτρονικών πηγών. Στην περίπτωση όμως αυτή η βιβλιοθήκη οφείλει να συνυπολογίσει παράγοντες όπως:

- ▶ Ακύρωση ή απόσυρση πηγής σε έντυπη έκδοση όταν η ηλεκτρονική έκδοση είναι διαθέσιμη.
- ▶ Όρια πρόσβασης για χρήση στην πηγή
- ▶ Υπολογισμό νέου κόστους που περιλαμβάνει το κόστος hardware και προμήθειας σε αντίθεση με το κόστος αγοράς
- ▶ Ορισμός τοποθεσία ανεύρεσης της πηγής διαμέσου του διαδικτύου με τη χρήση κατάλληλων παραπομπών και υπολογισμός κόστους.
- ▶ Εμφάνιση ορισμένων ηλεκτρονικών πηγών(περιοδικά, βάσεις δεδομένων) σε πολλές πηγές πρόσβασης.
- ▶ Διαπραγμάτευση των όρων χρήσης αυτού του υλικού, με την πρόβλεψη για τους όρους νόμιμης τοποθέτησης της πηγής στο περιεχόμενο της συλλογής
- ▶ Υπολογισμό της διάρκειας ύπαρξης της πηγής στο χώρο των ηλεκτρονικών δημοσιεύσεων.
- ▶ Ορισμό των τεχνικών προδιαγραφών πρόσβασης σε συμπεριλαμβανομένου και του λογισμικού υποστήριξης της πηγής.
- ▶ Προβλήματα ακύρωσης άδειας χρήσης μίας πηγής(συνολικά, τμηματικά, χρονικά)
- ▶ Προβλήματα ευχρηστίας υλικού σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή
- ▶ Απαιτήσεις εκπαίδευσης για χρήση από προσωπικό και κοινό
- ▶ Πρόσβαση και οργάνωση στην πηγή μέσω του δικτυακού καταλόγου της βιβλιοθήκης ή μέσω ηλεκτρονικών παραπομπών από την ιστοσελίδα της.
- ▶ Πρόβλεψη για δημιουργία αντιγράφων και δυνατότητα διαδανεισμού.

Η πολιτική επομένως που χαράσσεται για την ανάπτυξη συλλογής έντυπου υλικού, παραδοσιακή μέθοδος, παραβλέπει πολλούς παράγοντες που χαρακτηρίζουν την πρόσκτηση, αποθήκευση και παρουσίαση ηλεκτρονικών πηγών με αποτέλεσμα να προκύπτει ανάγκη εναρμόνισης των μεθόδων της στο περιβάλλον των ηλεκτρονικών δημοσιεύσεων.

1.2. Πολιτική διαχωρισμού

Η συμβατική ανάπτυξη συλλογής που βασίζεται στην πρόσκτηση έντυπων πηγών εμφανίζει πολλές φορές ανεπάρκεια κάλυψης των αναγκών για ανάπτυξη της συλλογής. Η προσπάθεια επίλυσης αυτού του ζητήματος οδηγεί την βιβλιοθήκη στην απόφαση να δημιουργήσει πολιτική ανάπτυξης συλλογής ηλεκτρονικών πηγών. Η εξέλιξη της διαδικασίας αυτής έχει ως γνώμονα τη βασική φιλοσοφία της βιβλιοθήκης για την επίτευξη των στόχων σύμφωνα με την παραδοσιακή πολιτική ανάπτυξης, συνεκτιμώντας όμως τις προσδοκίες από τη χρήση ηλεκτρονικών πηγών. Οι παράγοντες που συνυπολογίζονται στη χάραξη ξεχωριστής πολιτικής ανάπτυξης συλλογής αφορούν:

- ▶ Διατήρηση της συλλογής ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων σε συνάρτηση με την γενική πολιτική διατήρησης και ανάπτυξης συλλογής
- ▶ Αξιολόγηση του περιεχομένου των ηλεκτρονικών πηγών σε συνδυασμό με τις δυνατότητες ανεύρεσης που διαθέτουν (αναζήτηση περιεχομένου με τη βοήθεια τελεστών Boolean, χρόνος ανταπόκρισης, δημιουργία αντιγράφου)
- ▶ Αξιολόγηση των εκδοτών/δημιουργών, με βάση το διάστημα παρουσίας τους στην αγορά ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων και την καλή τους φήμη.
- ▶ Το κόστος λειτουργίας τους σε σύγκριση με το κόστος απόκτησης τους (hardware, άδειες χρήσης, κυκλοφορίας και ασφάλειας)
- ▶ Εκτίμηση του χρόνου αποτελεσματικής χρήσης του προϊόντος από κοινό και προσωπικό βιβλιοθήκης.
- ▶ Τρόποι διαδικασίας ενημέρωσης των νέων εκδόσεων του προϊόντος (σε τακτά χρονικά διαστήματα, δωρεάν ή με χρέωση)
- ▶ Δυνατότητες χορήγησης άδειας χρήσης μέσω διαδικτύου (συνδρομή για πνευματικά δικαιώματα).

Γίνεται αντιληπτό ότι η πολιτική διαχωρισμού είναι αποτελεσματική σε περιπτώσεις που η βιβλιοθήκη διαθέτει αποκλειστικά ένα ποσό για την αγορά ηλεκτρονικών πηγών, την δημιουργία ειδικού τμήματος στον χώρο της όπου το υλικό αυτό θα αποθηκεύεται και θα παρουσιάζεται από εξειδικευμένο προσωπικό.

Η πολιτική διαχωρισμού προσδίδει στα ηλεκτρονικά δημοσιεύματα μια ιδιαιτερότητα στη μεταχείριση τους σε σχέση με το έντυπο υλικό, γεγονός που προκαλεί δυσχέρειες στη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο της διαδικασίας καταμερισμού δαπάνης ανά τμήματα και θεματικές περιοχές ανάπτυξης της συλλογής.

Για παράδειγμα, σε περίπτωση που εμφανιστεί μια νέα πηγή σε έντυπη και ηλεκτρονική έκδοση προκύπτει ζήτημα για το ποιο τμήμα θα την αποκτήσει. Αν τελικά αποφασιστεί να αγοραστούν και οι δύο εκδόσεις το υλικό θα διαμοιραστεί σε διαφορετικά τμήματα, με αποτέλεσμα την αναποτελεσματική χρήση του λόγω της αντιμετώπισης του υλικού με βάση την πολιτική διαχωρισμού της ενιαίας συλλογής.

Με δεδομένο τον αυξανόμενο ρυθμό έκδοσης ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων, οι περισσότερες βιβλιοθήκες επιλέγουν πολιτική ενσωμάτωσης των συλλογών αυτών στην ενιαία συλλογή με σκοπό την αποτελεσματική χρήση της συλλογής και την εξισορρόπηση της δαπάνης ανάπτυξης θεματικών περιοχών της.

1.3. Πολιτική ενσωμάτωσης

Η ένταξη ηλεκτρονικών πηγών στη συνολική διαδικασία ανάπτυξης συλλογής παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα. Βασικό πλεονέκτημα αποτελεί η τοποθέτηση τους στο συνολικό σχέδιο για την υλοποίηση των στόχων της βιβλιοθήκης μέσα από ενιαία ανάπτυξη θεματικών περιοχών συλλογής υλικού. Η αντιμετώπιση αυτή οδηγεί σε μια ενότητα του υλικού της συλλογής και στην αποφυγή επικάλυψης ηλεκτρονικών με έντυπων δημοσιευμάτων. Διευκολύνεται, επίσης, σημαντικά το έργο του προσωπικού της βιβλιοθήκης για ανεύρεση και επεξεργασία τους λόγω της συσχέτισης μεταξύ του συνόλου των θεματικών περιοχών της συλλογής.

Σημαντικοί παράγοντες στη διαδικασία χάραξης πολιτικής ενσωμάτωσης αποτελούν:

- ▶ Εκπαίδευση των υπεύθυνων επιλογής ηλεκτρονικών πηγών να αναγνωρίζουν ποιες από αυτές είναι κατάλληλες ώστε να συμπληρώσουν τα κενά που παρουσιάζει η συλλογή των έντυπων πηγών
- ▶ Επιλογή των κατάλληλων εργαλείων περιγραφής πληροφοριών που περιέχουν τα ηλεκτρονικά δημοσιεύματα

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

- ▶ Συλλογική προσέγγιση στη διαδικασία αναζήτησης της προέλευσης των πηγών, έντυπων και ηλεκτρονικών, στην περίπτωση που αντιμετωπίζονται ως σύνολο
- ▶ Διευκολύνσεις στο προσωπικό της βιβλιοθήκης σε περίπτωση που ζητηθεί από χρήστες η πρόσκτηση νέας πηγής υψηλού κόστους.
- ▶ Ευελιξία στην αντιμετώπιση νέων μορφών και τύπων ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων
- ▶ Ενίσχυση της ανάπτυξης συλλογής σύμφωνα με πρότυπα περιγραφής ηλεκτρονικών πηγών.

Οι προϋποθέσεις που είναι αναγκαίο να εξεταστούν κατά τη διαδικασία ένταξης των ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων στη συλλογή μιας βιβλιοθήκης αφορούν ζητήματα όπως:

- ▶ Άδειες χρήσης στην πρόσβαση(αριθμός χρηστών ανά ορισμένη ώρα, δυνατότητα διαδανεισμού ή διαμοιρασμού της πηγής)
- ▶ Εργαλεία επιλογής(χρήση ειδικών τεχνολογιών δημιουργίας παραπομπών απευθείας στο διαδίκτυο ή η χρήση των πηγών από τον ισότοπο της βιβλιοθήκης)
- ▶ Ευχρηστία των προϊόντων(ευκολία στη χρήση, δεξιότητες αναζήτησης, λειτουργικό σύστημα συμβατότητας, τεχνικές προδιαγραφές, ευκολία δημιουργίας αντιγράφου και εκτύπωσης)
- ▶ Επιλογή ως μεμονωμένη ή συλλογική πηγή προέλευσης(λίστα συνδέσμων στο διαδίκτυο) ή και από τα δύο
- ▶ Τρόποι πρόσβαση στο προϊόν (εγγραφή MARC στον online κατάλογο της βιβλιοθήκης ή ως εγγραφή δικτυακή βιβλιογραφία ή ως ένδειξη σε κατάλογο συνδέσεων πάνω στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης ή κάποιος συνδυασμός όλων). Βασικό κριτήριο αποτελεί το επιθυμητό επίπεδο πρόσβασης σε διαδικτυακές πηγές στο πλαίσιο της καθημερινής λειτουργίας της συλλογής.
- ▶ Δυσκολία επιλογής(περιπτώσεις πολλών μορφών και εκδόσεων του ίδιου προϊόντος, πανομοιότυπων ηλεκτρονικών και έντυπων δημοσιευμάτων)
- ▶ Δικαίωμα κτήσης(δικαίωμα διατήρησης φυσικού αντιγράφου από τη βιβλιοθήκη ή μόνο για εξυπηρέτηση αναγκών βιβλιοθήκης)

- ▶ Διατήρηση μορφής παρουσίασης(αν η βιβλιοθήκη διατηρεί το δικαίωμα για μακροχρόνια πρόσβαση στο προϊόν ώστε να εξυπηρετήσει μελλοντικούς χρήστες κάτω από ίδιες συνθήκες παρουσίασης χρήσης)
- ▶ Διπλοεγγραφές μεταξύ έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών και αδειών χρήσης
- ▶ Αλλαγές στη διαδικασία επιλογής(ομάδες εργαζομένων ή ατομικά)
- ▶ Τεχνική υποστήριξη και ενδιαφέρον από κατασκευαστές προϊόντος σύμφωνα με την υπάρχουσα τεχνολογική υποδομή της βιβλιοθήκης

Η αυξανόμενη τάση για συνεργασία που παρατηρείται μεταξύ των σύγχρονων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών επιφέρει ευελιξία στη χάραξη πολιτικής ανάπτυξης συλλογής. Έχουν τη δυνατότητα, μέσω του διαδικτύου, να ανταλλάσσουν και να συγκρίνουν όλες τις διαθέσιμες μορφές ηλεκτρονικής πληροφόρησης που είναι αποθηκευμένες σε τοπικό επίπεδο, στις ιστοσελίδες τους, ή σε απευθείας πρόσβαση από τον παγκόσμιο ιστό(World Wide Web). Η προσαρμογή σ' αυτή την εξέλιξη εμφανίζει ως επικρατέστερη την πολιτική ενσωμάτωσης για την ανάπτυξη συλλογής, αφού αντιμετωπίζει το σύνολο του υλικού της συλλογής ως ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο.

1.4. Πολιτική για διαδικτυακές πηγές

Η ραγδαία ανάπτυξη του παγκόσμιου ιστού συντέλεσε στη δημιουργία ποικίλων ηλεκτρονικών πηγών με ελεύθερη χρήση, στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση οι χρήστες της βιβλιοθήκης. Παρατηρείται το φαινόμενο να δημοσιεύονται καθημερινά στο διαδίκτυο κυβερνητικές και κάθε άλλου είδους εκδόσεις με δυνατότητα άμεσης πρόσβασης και χρήσης σε μορφή ηλεκτρονική.

Η ευκολία απόκτησης και πρόσβασης και το μειωμένο έως μηδενικό κόστος διατήρησης και παρουσίασης αυτών των πηγών προσανατολίζει την πολιτική πολλών βιβλιοθηκών στη αποκλειστική ή σε σημαντικό βαθμό χρήση τους.

Η διαδικασία χάραξης πολιτικής επιλογής διαδικτυακών πηγών, ανοιχτής πρόσβασης, εμπεριέχει τον υπολογισμό παραμέτρων και θεμάτων όπως:

- ▶ *Την επιλογή και την προσβασιμότητα σε σύγκριση με το κόστος ανάπτυξης συλλογής.* Είναι γνωστό ότι το διαδίκτυο παρέχει πληθώρα πληροφοριών. Είναι αναγκαίο επομένως να καθοριστούν τα κατάλληλα εργαλεία επιλογής(μηχανές αναζήτησης) και ο χρόνος που θα χρειαστούν οι εργαζόμενοι για να καθορίσουν τις πηγές που θα συμπεριληφθούν στη συλλογή της βιβλιοθήκης. Η διαδικασία

αυτή προϋποθέτει κόστος για πρόσληψη ή εκπαίδευση προσωπικού και κόστος για εξοπλισμό αναζήτησης.

- ▶ *Κόστος εφαρμογής κριτηρίων επιλογής που προκύπτουν κατά τη διαδικασία αναζήτησης.* Πολλές φορές οι συλλέκτες ηλεκτρονικών πηγών υιοθετούν κριτήρια τα οποία δεν εφαρμόζονται σε όλο το είδος των πηγών που συναντούν με αποτέλεσμα την αναπροσαρμογή ή αναδιαμόρφωση του αρχικού σχεδίου κριτηρίων. Για παράδειγμα διαφοροποιήσεις και δυσκολίες παρατηρούνται στον καθορισμό του ίδιου επιπέδου ακρίβειας και αξιοπιστίας στην πληροφόρηση.
- ▶ *Νέα είδη υλικού για να συμπεριληφθούν στη συλλογή.* Τεκμήρια τα οποία φαινομενικά εύθραυστα ή εφήμερα για τη συλλογή μπορούν αν αποκτηθούν μέσω διαδικτύου.
- ▶ *Δυναμική ή στατική δυνατότητα πρόσβασης στις πηγές.* Το περιεχόμενο των συλλεγμένων ιστοσελίδων είναι αναγκαίο να μεταβάλλεται καθημερινά. Με τον τρόπο αυτό ο αριθμός του υλικού αυξάνεται ραγδαία με τη δυνατότητα τρέχουσας ενημέρωσης σχετικά με τα ενδιαφέροντα των χρηστών της βιβλιοθήκης.
- ▶ *Συνολική εξέταση της πηγής πριν καταχωριστεί στη συλλογή διαδικτυακών πηγών.* Αυτό σημαίνει περιήγηση στην αρχική σελίδα της πηγής για εντοπισμό ευκολίας χρήσης περιεχομένου και προβλημάτων.
- ▶ *Εξακρίβωση πολλαπλής πρόσβασης και χρήσης,* σε περιβάλλον απευθείας σύνδεσης και ίδιας χρονικής στιγμής από έναν ικανοποιητικό αριθμό χρηστών της βιβλιοθήκης.
- ▶ *Εξακρίβωση της πρόσβασης και σταθερότητας της πηγής* όσον αφορά τον ορισμό της ηλεκτρονικής διεύθυνσης, τον ορισμό χρόνου και δυνατοτήτων δημιουργίας εκτύπωσης και αντιγράφων.

Η αποτελεσματική ανάπτυξη της συλλογής βιβλιοθήκης, που προτίθεται να συμπεριλάβει σ' αυτήν ηλεκτρονικές πηγές διαδικτυακής μορφής, προϋποθέτει τη ηλεκτρονική δημοσίευση όρων και κανόνων χρήσης τους, έτσι ώστε να προβλεφθεί πρόσβαση σύμφωνη με τη νομοθεσία για τα πνευματικά δικαιώματα και να εμποδιστεί η ανάρμωστη χρήση τους.

1.5.Συμπέρασμα

Η ανάπτυξη του διαδικτύου και του παγκόσμιου ιστού παράγει ποικιλία ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων με αποτέλεσμα να δημιουργείται νέα τάση στη χάραξη της παραδοσιακής ανάπτυξης συλλογής έντυπου υλικού.

Οι περισσότερες σύγχρονες βιβλιοθήκες περιλαμβάνουν στην διαδικασία ανάπτυξης της συλλογής τους πολιτικές για ενσωμάτωση ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης.

Ο καθημερινά αυξανόμενος όγκος και ρυθμός παραγωγής τους προσανατολίζει τις βιβλιοθήκες σε δυναμική διαδικασία επιλογής, με τρόπο ώστε να ενημερώνεται η συλλογή για νέες εκδόσεις και ανανεώσεις των προϊόντων με στόχο την παροχή έγκυρης και άμεσης ενημέρωσης.

Η συχνότητα ανανέωσης είναι αποτέλεσμα προγραμματισμού της βιβλιοθήκης με βάση το μέγεθος, το προσωπικό και τους χρήστες που εξυπηρετεί.

Η βιβλιοθήκη καθορίζει την ανάπτυξη συλλογής ηλεκτρονικών πηγών με προοπτική ενσωμάτωσης της στην ενιαία συλλογή, ορίζοντας παραμέτρους απόκτησης και πρόσβασης που αφορούν άδεια χρήσης διαμέσου τοπικής σύνδεσης ή απευθείας σύνδεση μέσω διαδικτύου.

Η πολιτική ενσωμάτωσης επιτρέπει στη βιβλιοθήκη να εκπληρώσει την αποστολή της για παροχή πληροφόρησης αφού δίδεται έμφαση σε θεματικές επιλογές ηλεκτρονικών πηγών βάσει περιεχομένου με σκοπό να συμπληρωθούν άμεσα οι αδύναμες θεματικές κατηγορίες της συλλογής.

Η απόφαση επομένως για την απόκτηση ηλεκτρονικών πηγών πραγματοποιείται σε συνδυασμό με την επιλογή νέων περιοδικών, βιβλίων, οπτικοαουστικού υλικού και άλλων ειδών τεκμηρίων από προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένο και στόχο την ικανοποίηση των αναγκών της κοινότητας που εξυπηρετεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

2.0.Γενικές Πληροφορίες

Η διαδικασία επιλογής υλικού προϋποθέτει από πλευράς υπευθύνων της βιβλιοθήκης την ανίχνευση των αναγκών της κοινότητας που εξυπηρετεί η συλλογή υλικού της με στόχο να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις τους.

Είναι αναγκαίο η βασική αποστολή της βιβλιοθήκης να έχει αφομοιωθεί και κατανοηθεί από τον υπεύθυνο επιλογής υλικού για να είναι σε θέση να διαχειριστεί με επιτυχία τις προκλήσεις και δυνατότητες που προσφέρει η διάθεση ηλεκτρονικών πηγών για πρόσβαση και χρήση. Η αναγκαιότητα αυτή προσδιορίζει το είδος και τις μορφές των ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων που οφείλει να προσφέρει η βιβλιοθήκη στο κοινό της. Η διαδικασία εισαγωγής αυτών των πηγών προσαρμόζεται με κατάλληλους χειρισμούς στο επίπεδο απόκτησης έντυπων και άλλων μορφών πηγών για τον εμπλουτισμό της συλλογής. Έτσι διατηρείται ισορροπία στον αριθμό αποκτημάτων της συλλογής ανάλογα με το διαθέσιμο κόστος.

Η βασική φιλοσοφία της εξισορρόπησης του αριθμού αποκτημάτων και ξεκαθαρίσματος ανάμεσα σε υλικό που θα προτιμηθεί ή θα απορριφθεί καθορίζεται από μια εμπεριστατωμένη ανάλυση και μέτρηση των αναγκών της συλλογής.

Η μεθοδολογία που προτείνει η διεθνής βιβλιογραφία, στη βάση δημιουργίας δεσμών στη συλλογή, στηρίζεται στην εξέταση πέντε παραμέτρων με ευκολία εφαρμογής, οι οποίες διατυπώνονται ως εξής:

► *Ποιοι είναι οι χρήστες της βιβλιοθήκης.*

Εξετάζονται ζητήματα όπως:

- ✓ αν άλλαξε πρόσφατα η βάση των χρηστών της βιβλιοθήκης ή μεταβλήθηκε λόγω της πρόσθεσης ηλεκτρονικών πηγών.
- ✓ σε ποιους επιτρέπεται η χρήση των ηλεκτρονικών πηγών και υπηρεσιών που προβάλλονται διαμέσου της ιστοσελίδας της βιβλιοθήκης. Για παράδειγμα εάν μπορεί ο καθένας που έχει πρόσβαση στη ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης να έχει τη δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης στις ηλεκτρονικές παραπομπές ή μόνο ειδικές κατηγορίες κοινού(ερευνητές, μεταπτυχιακοί φοιτητές, καθηγητές, προσωπικό).

Έρευνες για τον τρόπο ανάπτυξης συλλογής έχουν αποδείξει ότι η ανίχνευση αυτών των παραμέτρων συμβάλλει σημαντικά στην επιλογή των αναγκαίων πηγών τόσο σε ποσότητα όσο και ποιότητα.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

- Ποιο είναι το είδος υλικού και πληροφοριών που ο τυπικός χρήστης της βιβλιοθήκης χρειάζεται συνήθως ή αναζητά

Μελετώνται θέματα όπως:

- ✓ Απαιτήσεις κοινού που εμφανίζονται από την καθημερινή χρήση της βιβλιοθήκης
- ✓ Προσωπικές δηλώσεις αναγκών από τους χρήστες για την εξακρίβωση των πραγματικών αναγκών τους.
- ✓ Απαιτήσεις για νέες υπηρεσίες και είδος νέων υπηρεσιών.
- ✓ Δυνατότητες ηλεκτρονικών πηγών να βοηθήσουν στην ικανοποίηση επιθυμητών υπηρεσιών
- ✓ Επίπεδο γνώσης χειρισμού προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών από τωρινούς και μελλοντικούς χρήστες
- ✓ Ενδεχόμενο επίπεδο χρήσης ηλεκτρονικών πηγών, σε ποσοστιαία βάση, ταυτόχρονης πρόσβασης στην ίδια πηγή, την ίδια ώρα και από την ίδια τοποθεσία

- Πότε μπορούν οι χρήστες να έχουν πρόσβαση στις ηλεκτρονικές πηγές

Εξετάζονται θέματα όπως:

- ✓ Τον καθορισμό του χρόνου πρόσβασης των χρηστών στο υλικό και τις πληροφορίες που επιθυμούν καθώς και το ο χρόνος αναμονής για απόκτηση τους
- ✓ Επιθυμία αναμονής από τους χρήστης για ανάκτηση επιθυμητής πληροφορόρησης λόγω της αυξανόμενης ταχύτητας ανάπτυξης και διαμοιρασμού πληροφοριών
- ✓ Επίτευξη αποτελεσματικής χρήσης των πηγών λόγω της αύξησης της ταχύτητας του χρόνου δημοσίευσης και απόκτησης σε σχέση με την αναμονή πρόσβασης στο περιεχόμενο τους.

- Τρόποι πρόσβασης στην ηλεκτρονική πηγή

Εξετάζονται ζητήματα όπως:

- ✓ Αν η πρόσβαση χρήσης προϋποθέτει αναγνώριση της ηλεκτρονικής του τοποθεσίας(URL) από το χρήστη ή αν πραγματοποιείται μέσω παραπομπών και υπερσυνδέσεων από την ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

- ✓ Οι προτιμήσεις των χρηστών για πρόσβαση μέσω της βιβλιοθήκης ή σε απευθείας σύνδεση με την πηγή
 - ✓ Επιθυμίες των χρηστών για ηλεκτρονική παραλαβή πηγών μέσω βιβλιοθήκης ή μέσω άμεσης παραλαβής με διαδικασία δημιουργίας αντιγράφου.
- *Τρόποι που μπορεί η βιβλιοθήκη να αντλήσει την κατάλληλη πληροφόρηση για να καθορίσει τις ανάγκες της σε προμήθεια ηλεκτρονικών πηγών.*

Ακολουθούνται μέθοδοι όπως:

- ✓ Συγκρότηση συμβουλευτικών ομάδων για επικοινωνία, με τη μορφή συνεντεύξεων, με τους μόνιμους ή παροδικούς χρήστες για άντληση πληροφοριών σχετικά με την γενική πληροφόρηση που προσδοκούν από τη χρήση κάθε είδους ηλεκτρονικής πηγής.
- ✓ Σύνταξη και αποστολή κατάλληλων ερωτηματολογίων(έντυπων ή ηλεκτρονικών) σε ενδεικτικό δείγμα συχνών ή περιστασιακών χρηστών της βιβλιοθήκης
- ✓ Στατιστικές μετρήσεις χρήσης ηλεκτρονικών πηγών μέσω εντός και εκτός βιβλιοθήκης και μέσω ηλεκτρονικού διαδανεισμού
- ✓ Πρόβλεψη δυνατοτήτων του συστήματος όπου αποθηκεύονται οι ηλεκτρονικές πηγές για άντληση στοιχείων που αφορούν τη συχνότητα καθημερινής χρήσης, τον αριθμό των χρηστών που την επισκέπτονται, τον αριθμό επιτυχημένων αναζητήσεων περιεχομένου, τον τρόπο πρόσβασης, τον αριθμό εκτυπώσεων και αντιγράφων.

Προκύπτει επομένως ότι η εξέταση των τοπικών προτεραιοτήτων και αναγκών αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιλογής των ηλεκτρονικών πηγών και προσδιορίζει το όριο των προσκτήσεων. Είναι εμφανές ότι οι απαιτήσεις των χρηστών επηρεάζουν επιδρούν σημαντικά στην ποιοτική και ποσοτική επιλογή των κατάλληλων πηγών.

Η αντίχρεωση και διαχείριση των αναγκών χρήσης σε συνδυασμό με την αύξηση της εκδοτικής παραγωγής ηλεκτρονικών προϊόντων οδηγεί τους υπεύθυνους της συλλογής σε μια σειρά αποφάσεων για τον τρόπο και το είδος επιλογής των πηγών εφαρμόζοντας μια δέσμη κριτηρίων.

2.1.Κριτήρια επιλογής

Τα κριτήρια επιλογής που εφαρμόζουν οι βιβλιοθήκες για την επιλογή ηλεκτρονικών πηγών αφορούν:

- ▶ *Εξακρίβωση εγκυρότητας, με βάση τον ακριβή προσδιορισμό του διαθέσιμου υλικού από μια ηλεκτρονική πηγή μέσω του διαδικτύου.* Η εύκολη δημοσίευση και κυκλοφορία πληροφοριών στο διαδίκτυο δυσχεραίνει τη διαδικασία εντοπισμού, αξιολόγησης και επιλογής των διαδικτυακών δημοσιεύσεων. Ο υπεύθυνος επιλογής ηλεκτρονικών πηγών οφείλει να εξετάζει με ιδιαίτερη προσοχή στοιχεία όπως:
 - ✓ εάν όλα τα γεγονότα που περιγράφονται είναι παράγωγα επιβεβαιωμένης έρευνα και τεκμηρίωσης
 - ✓ εάν εντοπίζεται με ευκολία το όνομα και η ιδιότητα του δημιουργού με ταυτόχρονη παροχή δυνατότητας επικοινωνίας(ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, διεύθυνση, τηλέφωνο) και πληροφόρησης σχετικά με τη δραστηριότητα του(εκδόσεις, σπουδές, επαγγελματική εμπειρία)
 - ✓ εάν περιλαμβάνει αναφορές βιβλιογραφικές ή ηλεκτρονικές παραπομπές σε άλλες πηγές, με ευκολία άμεσου εντοπισμού(υπόδειξη URL)
 - ✓ εάν υποστηρίζεται από γνωστούς χρηματοδότες στο χώρο της ηλεκτρονική δημοσίευση υλικού ανάλογο περιεχομένου(υπόδειξη URL)
 - ✓ εάν η πηγή εμπεριέχει γραμματικά και τυπογραφικά λάθη και άσχετη με το θέμα της εικονογράφηση
 - ✓ εάν υπάρχει καθημερινή ενημέρωση του περιεχομένου και εμφανής διαχωρισμός του από οποιαδήποτε μορφή διαφήμισης
 - ✓ εάν υπάρχουν παρόμοιες εκδόσεις σε έντυπη ή οπτικοακουστική μορφή
 - ✓ εάν διαθέτουν εσωτερικές μηχανές αναζήτησης και οδηγούς χρήσης αυτών των εργαλείων
- ▶ *Σχεδιασμός και ευκολία περιήγησης.* Η τεχνολογική υποδομή που χρησιμοποιούν οι ηλεκτρονικές πηγές για να παρουσιάσουν το περιεχόμενο τους επηρεάζει σημαντικά τη διαδικασία επιλογής τους. Είναι παράγοντας που προσδιορίζει την προτίμηση των χρηστών για την άντληση πληροφοριών από αυτές ή τις έντυπες μορφές και επηρεάζει την κατανομή του κόστους για την απόκτησης τους. Ο λόγος αυτός οδηγεί τη διαδικασία επιλογής στην εξέταση γνωρισμάτων και προδιαγραφών τους σε σχέση με την πρόσβαση, το σχεδιασμό και την περιήγηση

- ✓ *Πρόσβαση.* Συνυπολογίζονται χαρακτηριστικά που αφορούν: τη σύνδεση της πηγής για χρήση από ειδικό κοινό, την ευκολία σύνδεσης και εντοπισμού της, τις συχνές αλλαγές URL, τον καθορισμό χρήσης με όρους συνδρομής, την ταχύτητα φόρτωσης της μέσω τεχνολογικού εξοπλισμού βιβλιοθήκης, την υποστήριξη της από μηχανές αναζήτησης, την χρήση κωδικών πρόσβασης, την ύπαρξη εσωτερικών ευρετηρίων περιήγησης, την επεξήγηση χρήσης ανάλογα με το επίπεδο ικανότητας των χρηστών, την ευνοϊκή παροχή υποστήριξης σε άτομα με ειδικές ικανότητες, την χρησιμοποίηση γλωσσών επεξεργασίας κειμένου όπως XHTML
- ✓ *Σχεδιασμός.* Παρατηρούνται χαρακτηριστικά που αφορούν: την σωστή οργάνωση των σελίδων του ηλεκτρονικού τεκμηρίου, την εύκολη ανάγνωση του κειμένου, την παρουσίαση σελίδων που περιέχουν βάσεις δεδομένων, γραφικά, κινούμενες εικόνες, αρχεία ήχου για την ανάδειξη του περιεχομένου, την επεξήγηση του τρόπου χρήσης των συνοδευτικών δεξιοτήτων, την εργονομική κατανομή δόμησης της σελίδας με τρόπο ελκυστικό και επαγγελματικό που να επιτρέπει κατανοητή απεικόνιση του περιεχομένου, την συμβατότητα κατά τη διαδικασία ξεφυλλίσματος της με το λογισμικό που διαθέτει η βιβλιοθήκη, την πρόβλεψη οδηγιών για χρήστες με δυσκολίες όρασης, χειρισμού υπολογιστικών συστημάτων και λογισμικού επεξεργασίας κειμένου, τις δυνατότητες εύκολης απόκτησης του περιεχομένου(μέσω εκτύπωσης ή αντιγράφου).
- ✓ *Ευκολία χρήσης και πλοήγησης.* Εξετάζονται ζητήματα όπως: η ξεκάθαρη οργάνωση του κατάλληλου σχήματος παρουσίασης του περιεχομένου με τη χρήση υποτιτλισμού κάθε σελίδας και δημιουργία κατάλληλων συνδέσεων μεταξύ τους, η πρόσβαση σε κάθε είδους πληροφόρηση μετά από χρήση λιγότερο των τριών κλικ, η εμφανής παρουσία βοηθητικών στοιχείων που διευκολύνουν την περιήγηση, η ύπαρξη ευρετηρίων, μηχανών αναζήτησης, πίνακα περιεχομένων στην αρχική σελίδα, η ευκολία επιστροφής σε προηγούμενες σελίδες ή στην αρχική σελίδα, η δημιουργία και ενσωμάτωση υπηρεσίας βοήθειας για την πλοήγηση, η εύρυθμη αλληλεπίδραση των επιμέρους τμημάτων του, οι ανάγκες ύπαρξης λογισμικού για τεχνική υποστήριξης και αποθήκευσης, η γενική αίσθηση φιλικής και άνετης χρήσης.

- ▶ *Κυκλοφορία, κάλυψη, σκοπός δημιουργίας.* Αποτελούν σημεία ιδιαίτερης εξέτασης στη διαδικασία επιλογής διότι αφορούν ζητήματα διάθεσης των προϊόντων στην αγορά και οι προϋποθέσεις δημιουργίας τους.
- ✓ *Η κυκλοφορία σχετίζεται με θέματα όπως: την ένδειξη χρονολογίας στην ιστοσελίδα για ημερομηνία δημιουργίας, παρουσίασης, διάθεσης και ανανέωσης στο διαδίκτυο, τη διατήρηση του υλικού ως τρέχουσα ή στατική πηγή πληροφόρησης, όροι δέσμευσης καθημερινής χρήσης με τον καθορισμό ημερήσιων χρηματικών αποζημιώσεων πνευματικών δικαιωμάτων χρήσης και διάθεσης, η ύπαρξη χρονολογίας δημοσίευσης σε έντυπη μορφή ή σε μορφή διαλέξεων συνεδρίου, η δημιουργία ενημερωμένων συνδέσεων σε καθημερινή βάση, η εμφάνιση νέων εκδόσεων του προϊόντος με σαφή υπόδειξη για ύπαρξη παλαιότερων.*
- ✓ *Η κάλυψη εστιάζεται σε ζητήματα που αναφέρονται στην συνθήκη διατήρησης της πηγής ως τοπική ή διαδικτυακή, στον καθορισμό της χρονικής διάρκειας επανάληψης της παρουσίασης του περιεχομένου, στην ολοκληρωμένη ή υπό κατασκευή παρουσίαση της, στην ύπαρξη ταυτόχρονης έντυπης και ηλεκτρονικής δημοσίευσης, στη δυνατότητα χρήσης συνοδευτικών της αναφορών χωρίς χορήγηση ειδικής άδειας χρήσης, στο βαθμό κατανόησης του περιεχομένου σύμφωνα με το επίπεδο πληροφόρησης που προσφέρει, στην κάλυψη πρωτογενών ή δευτερογενών δημοσιευμάτων, στην ξεκάθαρη εμφάνιση του σκοπού δημιουργίας της, στη σχετικότητα περιεχομένου με τις επικεφαλίδες και τα ευρετήρια που περιέχει.*
- ✓ *Ο σκοπός δημιουργίας μπορεί να εξακριβωθεί όταν υπάρχει αναφορά του σκοπού δημιουργίας στην αρχική σελίδα, προσδιορισμός του κοινού που απευθύνεται, παρουσίαση χρονολογικής και γεωγραφικής κάλυψης, δυνατότητα παρουσίασης και σε άλλες γλώσσες εκτός από τη βασική, η καταγραφή και παρουσίαση των επιδιωκόμενων στόχων μέσω σχεδιασμού και πνευματικών δικαιωμάτων, ο καθορισμός ορίων πρόσβασης και λίστας ανανεώσεων, η καταγραφή των κριτηρίων αναφορών που περιλαμβάνει, οι εξηγήσεις για την παρουσία διαφημίσεων, η χρονική διάρκεια χρήσης και απόσυρσης από την κυκλοφορία στο διαδίκτυο.*

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Τα παραπάνω κριτήρια επιλογής ηλεκτρονικών πηγών συνεκτιμώνται σε συνάρτηση με παράγοντες που αφορούν:

- ▶ Δεσμούς σύνδεσης των ηλεκτρονικών πηγών με το έντυπο υλικό με προσανατολισμό την αύξηση της πληροφόρησης που προσφέρει η βιβλιοθήκη
- ▶ Το κόστος απόκτησης ή αντικατάστασης ηλεκτρονικών εκδόσεων σε σύγκριση με τα έντυπα αποκτήματα
- ▶ Εξασφάλιση άδειας χρήσης προϊόντων μέσω συνδρομών, διαδανεισμών, κοινοπραξιών
- ▶ Τεχνικές προδιαγραφές χρήσης σε συνδυασμό με την τεχνολογική υποδομή της βιβλιοθήκης
- ▶ Μορφή απόκτησης ηλεκτρονικής πηγής σύμφωνα με τις ανάγκες χρήσης, σε τοπική αποθήκευση ή σε άμεση σύνδεση
- ▶ Ύπαρξη ικανοποιητικού εξοπλισμού (αριθμός ηλεκτρονικών υπολογιστών) για δυνατότητα εξυπηρέτησης πολλών χρηστών.

Η διατύπωση των κριτηρίων επιλογής ηλεκτρονικών πηγών παρουσιάζεται με τη μορφή φύλλου εργασίας στο παράρτημα Ι στο τέλος της εργασίας.

2.2.Επιλογή ηλεκτρονικών-διαδικτυακών πηγών

Τα κριτήρια που εφαρμόζονται σε περιπτώσεις επιλογής ηλεκτρονικών διαδικτυακών πηγών χαρακτηρίζονται από ορισμένες ιδιαιτερότητες, όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

- ▶ Ο βιβλιοθηκονόμος επιλέγει και δε συλλέγει το δικτυακό υλικό. Η επιλογή αυτή δεν είναι μόνιμη, αλλά προσωρινή και με πρόσβαση από τον κατάλογο ή την ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης
- ▶ Το κόστος δεν υπολογίζεται με βάση την απόκτηση μονάδας υλικού αλλά ως συνολικό κόστος συντήρησης των συνδέσεων με αυτές. Η πηγή που εμφανίζει συχνές αλλαγές ή ανανεώσεις της ηλεκτρονικής διεύθυνσης της (URL) προκαλεί δυσαρέσκεια κατά τη διάρκεια αναζητήσεων και αυξάνει το κόστος συντήρησης, ανεξάρτητα από την ποιότητά της.
- ▶ Η γενική και για μεγάλο χρονικό διάστημα επιλογή και διατήρηση τους εμπεριέχει τον κίνδυνο παροχής εσφαλμένης πληροφόρησης στους χρήστες.

Σημαντικό είναι να εξετάζεται η καταλληλότητα συνδέσεων και αναφορών που περιλαμβάνει η διαδικτυακή πηγή.

- ▶ Η εξέταση της καταλληλότητας γίνεται κυρίως με τη μέθοδο της προσωπικής παρατήρησης σε αντίθεση με το έντυπο υλικό για το οποίο υπάρχουν κριτικές και εκδοτικοί κατάλογοι. Η έλλειψη αυτή τείνει να εξαλειφθεί λόγω της παρουσίας εργαλείων παρουσίασης διαδικτυακών πηγών.
- ▶ Πολλές βιβλιοθήκες εκδίδουν οι ίδιες ηλεκτρονικές πηγές μέσω διαδικασιών ψηφιοποίησης έντυπου υλικού που διαθέτουν
- ▶ Δυνατότητες πρόσβασης. Αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιλογής και χαρακτηρίζεται από τεχνικές προδιαγραφές και δικαιώματα χρήσης. Σε αντίθεση με το έντυπο υλικό, υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης πολλών χρηστών στην ίδια πηγή ταυτόχρονα.
- ▶ Η αρχειοθέτηση και διατήρηση παρουσιάζει προβλήματα λόγω του ευμετάβλητου χαρακτήρα του περιεχομένου τους σε τακτά χρονικά διαστήματα, η οποία επηρεάζει την ποιότητά τους.

2.3.Τρόποι και εργαλεία επιλογής

Η προσδοκία για σωστές αποφάσεις επιλογής ηλεκτρονικών πηγών προϋποθέτει τη συλλογή μιας ομάδας εργαλείων για τον καθορισμό τίτλων σε τοπική και απευθείας πρόσβαση.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί ο ορισμός μιας μονάδας πηγών που μπορεί να συνδεθεί με τίτλους και θεματικές περιοχής της βασικής συλλογής και στη συνέχεια να εφαρμοστούν κριτήρια επιλογής.

Τα εργαλεία επιλογής βοηθούν στη λύση προβλημάτων σχετικά με το ποιοι τίτλοι ηλεκτρονικών πηγών είναι διαθέσιμοι, ποιο είναι το κόστος απόκτησης τους, και την τοποθεσία όπου βρίσκονται.

Η ποιότητα τους προσδιορίζεται από το συνδυασμό του θεματικού περιεχομένου και των τεχνικών προδιαγραφών τους. Έτσι αναζητούνται στοιχεία για το εάν προσφέρει το εργαλείο ότι υπόσχεται, περιέχει βιβλιογραφίες ή αναφορές, υπάρχουν αναφορές χρηστών και είναι εξακριβωμένη.

Η σύνθετη αναζήτηση που παρέχουν οι μηχανές αναζήτησης του διαδικτύου προσφέρουν την δυνατότητα αναζήτησης ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων(Google,

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Yahoo, AltaVista, κ.λπ.). Ένα άλλο χρήσιμο εργαλείο αποτελούν οι ιστοσελίδες μεγάλων εκδοτικών οίκων έντυπων και ηλεκτρονικών εκδόσεων όπως Amazon(www.amazon.com) και Barnes & Noble(www.bn.com).

Άλλες τεχνικές ανάπτυξης διαδικασίας επιλογής είναι η χρήση δοκιμαστικών προσφορών και προϊόντων επίδειξης, η πραγματοποίηση επισκέψεων σε άλλες βιβλιοθήκες και η δημιουργία ομάδων επιλογής.

Οι δοκιμαστικές προσφορές επιτρέπουν τη χρήση της πηγής χωρίς κόστος για κάποιο χρονικό διάστημα πριν την αγορά. Παρέχονται ως διαφημιστικό υλικό και παραδίδονται μέσω αλληλογραφίας, παρουσιάζοντας το περιεχόμενο και τις δυνατότητες τους.

Οι επιδείξεις γίνονται από τους ίδιους τους δημιουργούς του προϊόντος στο χώρο της βιβλιοθήκης όταν η χρήση του προϊόντος προϋποθέτει την αγορά και αποτελεί σημαντικό στάδιο εξοικείωσης των χρηστών με τις δυνατότητες του.

Η επίσκεψη σε άλλες βιβλιοθήκες πραγματοποιείται για τη διαπίστωση της ευχρηστίας του προϊόντος σε περιβάλλον εφαρμογής. Οι διαπιστώσεις που προκύπτουν οδηγούν στην απόφαση για την απόκτηση το προϊόντος.

Οι ομάδες συλλογής απαρτίζονται από εκπροσώπους όλων των τμημάτων μιας βιβλιοθήκης, προκειμένου να αποφασιστούν αποτελεσματικές μέθοδοι επιλογής ηλεκτρονικών πηγών. Συνήθως προέρχονται από τεχνικές ή άλλες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης και αναλαμβάνουν τη διαχείριση της ανάπτυξης προδιαγραφών για τη διαδικασία επιλογής.

2.4.Συμπέρασμα

Η επιλογή ηλεκτρονικών πηγών προϋποθέτει το συνδυασμό παραδοσιακών παραγόντων επιλογής υλικού σε συνδυασμό με τις τεχνικές προδιαγραφές και το κόστος απόκτησης τους.

Η υπευθυνότητα επιλογής προσδιορίζεται από τη διαχείριση μεγάλου αριθμού ηλεκτρονικών πηγών σε διαδικασία επιλογής σύμφωνα με κριτήρια αναφορικά με το περιεχόμενο, την πρόσβαση και τη χρήση.

Η χρήση διάφορων μεθόδων και τεχνικών επιλογής οδηγεί στην μείωση του κινδύνου εσφαλμένης επιλογής και μειώνει το κόστος πρόσκτησης, παρέχοντας ποιοτικά χαρακτηριστικά επιλογής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΤΗΣΕΙΣ

3.0.Γενικές Πληροφορίες

Η διαδικασία προσκτήσεων στο πλαίσιο συνολική ανάπτυξης συλλογής της βιβλιοθήκης επηρεάζεται από την ενσωμάτωση των ηλεκτρονικών πηγών, λόγω του ιδιαίτερου περιβάλλοντος αδειών πρόσβασης και χρήσης που τις διέπει.

Οι ηλεκτρονικές πηγές διέπονται από νόμους πνευματικής ιδιοκτησίας που προσδιορίζουν τις επιλογές της βιβλιοθήκης σε δύο κατευθύνσεις. Αυτή της απευθείας απόκτηση δικαιωμάτων πρόσβασης και διαχείρισης του υλικού και αυτή της απόκτησης αδειών χρήσης του συνόλου ή μέρους του υλικού μέσω συνδρομών.

Ο υπολογισμός των συνθηκών πνευματικής ιδιοκτησίας και σύναψης ανάλογων συμβολαίων χρήσης εξαρτάται άμεσα από το ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού της βιβλιοθήκης το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για την αγορά ηλεκτρονικών πηγών.

3.1.Η διαδικασία των προσκτήσεων

Η επιλογή ηλεκτρονικού προϊόντος προϋποθέτει την ύπαρξη γνωρισμάτων που συμβαδίζουν με τις αρχές που καθορίστηκαν από την υπηρεσία προσκτήσεων ως προς τις βιβλιογραφικές αναφορές σε αυτό, την τιμή αγοράς και τις δυνατότητες χρήσης.

Για παράδειγμα, υπάρχουν πολλές πηγές πρόσβασης για μια απλή βάση δεδομένων ηλεκτρονικών περιοδικών, με διαφορετικό λογισμικό αναζήτησης, δυνατότητες ανάκτησης και λειτουργίες χρηστών. Όλες αυτές οι επιλογές συνδέονται με κόστος συνδρομής και αδειών χρήσης που επιδρούν στην τελική τιμή αγοράς τους προϊόντος.

Η ανίχνευση αυτών των λεπτομερειών πραγματοποιείται σε συνεργασία του υπευθύνου των προσκτήσεων με προμηθευτές τέτοιων προϊόντων έτσι ώστε να συζητηθούν, να καθοριστούν και να διευκρινιστούν οι επιθυμητές συμφωνίες χρήσης.

Σε περιπτώσεις που το προϊόν διατίθεται απευθείας από τον εκδότη/δημιουργό είναι χρήσιμη η επικοινωνία με αυτούς ώστε να καθοριστούν δυνατότητες δοκιμαστικής χρήσης ή επίδειξης του προϊόντος σε πραγματικό περιβάλλον χρήσης.

Η διαδικασία πρόσκτησης ηλεκτρονικού προϊόντος πραγματοποιείται και με την αποστολή στο χώρο της βιβλιοθήκης δείγματος του προϊόντος ή διαφημιστικού φυλλαδίου που συνοδεύεται από ένα ερωτηματολόγιο παραγγελίας. Η βιβλιοθήκη καλείται να αναφέρει σε αυτό τις προβλέψεις της σχετικά με τον αριθμό των πιθανών χρηστών του προϊόντος, τον εξοπλισμό που θα χρησιμοποιηθεί και την προσωρινή τοποθεσία του. Σε αυτή την περίπτωση ενδείκνυται η υπογραφή συμφωνητικού χρήσης πριν την ανάπτυξη της διαδικασίας αγοράς για να εξασφαλιστεί η χρήση του και να μην παρατηρηθεί το φαινόμενο της ύπαρξης του χωρίς τη δυνατότητα χρήσης του.

3.2.Μοντέλα τιμολόγησης ηλεκτρονικών πηγών

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το σύνολο των εμπεριστατωμένων ακαδημαϊκών ηλεκτρονικών εκδόσεων παρέχει δυνατότητα πρόσβασης μέσω συνδρομών ή αδειών παραγγελίας χρήσης για το κοινό των βιβλιοθηκών. Οι τρόποι τιμολόγησης των δυνατοτήτων αυτών ποικίλλουν από προϊόν σε προϊόν. Μια εικόνα των περισσότερο γνωστών μοντέλων τιμολόγησης είναι η ακόλουθη:

- ▶ Σε περιπτώσεις που η βιβλιοθήκη διαθέτει την έντυπη έκδοση του προϊόντος δεν επιβάλλεται πρόσθετη χρέωση για την πρόσβαση στην ηλεκτρονική έκδοση
- ▶ Σε περιπτώσεις που η βιβλιοθήκη έχει αποκτήσει έντυπη έκδοση προϊόντος και αμέσως μετά και την ηλεκτρονική έκδοση επιβάλλεται από ορισμένους προμηθευτές μικρή πρόσθετη χρέωση.
- ▶ Ορισμένες ηλεκτρονικές εκδόσεις έχουν αποκτηθεί χωρίς την προϋπόθεση της ύπαρξης έντυπης μορφής τους στη βιβλιοθήκη με κόστος συνδρομής ίδιο μ' αυτό της συμβατικής μορφής.
- ▶ Ορισμένοι εκδότες προσφέρουν μια ηλεκτρονική πηγή σε χαμηλότερο κόστος συνδρομής από ότι μια έντυπη
- ▶ Κάποιες πηγές είναι διαθέσιμες μόνο ηλεκτρονικά, γεγονός που επιβαρύνει το κόστος συνδρομής
- ▶ Ορισμένοι δημιουργοί βάσεων δεδομένων και ηλεκτρονικών περιοδικών χρεώνουν κάθε είσοδο χρηστών σε αυτές για χρήση υλικού μέσω ενός λογαριασμού συνδρομής ή μέσω πιστωτικών καρτών.
- ▶ Πολλές ηλεκτρονικές πηγές διατίθενται ελεύθερα μέσα από το διαδίκτυο.

3.3. Προϋπολογισμός ηλεκτρονικών πηγών

Οι βιβλιοθήκες γενικά δεν λαμβάνουν πρόσθετη ή ειδική επιχορήγηση για την απόκτηση ηλεκτρονικών πηγών. Το κόστος απόκτησης ενσωματώνεται στον γενικό προϋπολογισμό για τις προσκτήσεις με τη μορφή ανακατανομής και αναπροσδιορισμού των χρημάτων που υπάρχουν. Οι μέθοδοι που συνήθως εφαρμόζουν οι βιβλιοθήκες στην διάθεση κονδυλίων για πρόσκτηση ηλεκτρονικών πηγών παρουσιάζουν τους ακόλουθους συνδυασμούς.

- ▶ Όλες οι αγορές ηλεκτρονικών προϊόντων και συνδρομών πηγάζουν από τον γενικό προϋπολογισμό αγορών και προσκτήσεων
- ▶ Ορισμένα ηλεκτρονικά προϊόντα ή συνδρομές κατατάσσονται ως πρώτης προτεραιότητας πριν από την κατανομή του προϋπολογισμού
- ▶ Δέσμευση ποσοστιαίας αναλογίας χρημάτων από το γενικού προϋπολογισμού για προσκτήσεων για την αγορά ηλεκτρονικών πηγών σε σύγκριση με τη διάθεση κονδυλίων για έντυπο υλικό
- ▶ Πρόβλεψη ορισμού μεριδίου από την πρόσκτηση υλικού για να καλύπτει ανάγκες αγοράς τεχνολογικού εξοπλισμού και λογισμικού προγραμμάτων υπολογιστών
- ▶ Κάποιες βιβλιοθήκες απαιτούν πόρους για αγορά ηλεκτρονικών πηγών διαμέσου των ομάδων επιλογής και ελέγχου υλικού προσκτήσεων έτσι ώστε να αξιολογηθεί η λειτουργικότητα τους στο γενικό πλαίσιο ανάπτυξης της συλλογής πριν αγοραστεί. Η προσέγγιση αυτή ανιχνεύει τη θεματική υπόσταση του προϊόντος στο συλλογικό πλαίσιο της συλλογής.

3.4. Διαδικασία αγορών

Η παραδοσιακή διαδικασία αγορών εστίαζε το ενδιαφέρον της στη διαδικασία πρόσκτησης μονάδας υλικού ανάλογα με το είδος της δηλαδή μονογραφία, περιοδικό ή οπτικοαουστικό μέσο.

Η έλευση των ηλεκτρονικών πηγών μετέτρεψε τη μονοδιάστατη αντιμετώπιση της διαδικασίας προσκτήσεων σε πολυδιάστατη. Η επιλογή για αγορά ηλεκτρονικών προϊόντων δεν στηρίζεται μόνο στην γνώση του θεματικού περιεχομένου και της εκδοτικής προέλευσης, αλλά και στις τεχνικές προδιαγραφές του, στα πνευματικά

δικαιώματα και τις άδειες χρήσης, τα οποία προσδιορίζουν την τελική τιμή του προϊόντος.

Η διατήρηση του υψηλού κόστους απόκτησης ηλεκτρονικών πηγών οδήγησε πολλές βιβλιοθήκες στη συνεργασία για την από κοινού αγορά και χρήση τους. Η απόφαση αυτή μείωσε το λειτουργικό κόστος επιλογής και απόκτησης τους από βιβλιοθήκες με διαφορετικό προϋπολογισμό προσκτήσεων. Οι συμφωνίες που δημιουργήθηκαν μεταξύ τους διευκόλυναν την επιλογή τίτλων ανάλογα με τη θεματική ανάπτυξη του περιεχομένου της κάθε βιβλιοθήκης και συνέβαλαν στη μείωση του κόστους εκπαίδευση του προσωπικού και των χρηστών για τη χρήση τους.

Επέδρασαν επίσης θετικά στην μείωση του κόστους παράδοσης μέρους από μια ηλεκτρονική πηγή(άρθρα από ένα ηλεκτρονικό περιοδικό). Η κάθε βιβλιοθήκη μπορεί μέσω του συστήματος διαδανεισμού και των ειδικών συμβάσεων στο πλαίσιο της συνεργασίας να αποκτήσει το συγκεκριμένο υλικό από κάποια άλλη βιβλιοθήκη χωρίς να απαιτείται η άδεια χρήσης από τον παραγωγό.

Στον ελληνικό χώρο, τέτοιου είδους κοινοπραξία αποτελεί το δίκτυο ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών HEAL-Link(www.heal-link), που προσφέρει τη δυνατότητα σε όλες της συμβαλλόμενες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες για πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές μέσω αναφορών και συνδέσεων. Η HEAL-Link συμμετέχει ως μέλος συνεργασίας στην EBLIDA(European Bureau of Library, Information and Documentation Associations), έναν ευρωπαϊκό οργανισμό που υποστηρίζει ενώσεις βιβλιοθηκών σε θέματα που αφορούν μεταξύ των άλλων και τα πνευματικά δικαιώματα και τις συμβάσεις για χρήση ηλεκτρονικών πηγών.

3.5.Συμπέρασμα

Η αγορά ηλεκτρονικών πηγών προκαλεί έντονο προβληματισμό σχετικά με τους πόρους που θα διατεθούν για την απόκτηση του κατάλληλου προϊόντος. Η εξεύρεση των κονδυλίων προέρχεται από την κατανομή του συνολικού προϋπολογισμού ανάπτυξης συλλογής και καθορίζεται από το επιπρόσθετο κόστος που επιβάλλει η χρήση τους(τεχνολογικός εξοπλισμός, άδειες πρόσβασης). Η προσπάθεια μείωσης του κόστους απόκτησης και οι ειδικές γνώσεις επιλογής οδηγούν πολλές βιβλιοθήκες σε συνεργασία με τη μορφή κοινοπραξιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

4.0.Γενικές Πληροφορίες

Το επόμενο στάδιο μετά τη διαδικασία επιλογής και αγοράς των ηλεκτρονικών πηγών είναι η παρουσίαση τους στη συλλογή της βιβλιοθήκης. Η μορφή παρουσίασης επηρεάζει τη δυνατότητα πρόσβασης σ' αυτές από τους χρήστες της βιβλιοθήκης και προσδιορίζει τον τρόπο άντλησης πληροφοριών που εμπεριέχουν.

Οι σύγχρονες βιβλιοθήκες αναπτύσσουν μια μεθοδολογία παρουσίασης των ηλεκτρονικών και διαδικτυακών πηγών προκειμένου να τις κάνουν κτήμα των χρηστών τους. Οφείλουν να εξασφαλίζουν την πρόσβαση σε αυτές και να παρέχουν πληροφόρηση στους χρήστες σχετικά με τους τρόπους χρήσης τους.

Η παραδοσιακή πρακτική παρουσίασης συμβατικού υλικού προϋποθέτει την περιγραφή του φυσικού τεκμηρίου σύμφωνα με κανόνες καταλογογράφησης, ταξινόμησης και θεματικής ευρετηρίασης και τοποθέτηση του στα ράφια της βιβλιοθήκης σύμφωνα με το ταξιθετικό σύστημα που αυτή εφαρμόζει. Η ανεύρεση του υλικού είναι αποτέλεσμα αναζήτησης μέσω ηλεκτρονικών ή έντυπων καταλόγων συλλογής που διατηρεί.

Η διαχείριση όμως των ηλεκτρονικών διαφέρει ως προς την αποθήκευση και ανεύρεση τους αφού το υλικό δεν έχει αποθηκευτεί στα ράφια της βιβλιοθήκης αλλά στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές της και η πρόσβαση στο περιεχόμενο τους είναι δυνατή μόνο μέσω της χρήσης των τερματικών που είναι διαθέσιμα.

Πολλές φορές η ανεύρεση τους δυσχεραίνεται από τις συχνές ανανεώσεις και αλλαγές των ηλεκτρονικών διευθύνσεων εντοπισμού τους(URL), παρόλο που η σταθερότητα του URL αποτελεί κριτήριο κατά τη διαδικασία επιλογής τους.

Η οργάνωση επομένως κάποιας μορφής παρουσίασης των ηλεκτρονικών πηγών καθορίζεται από ορισμένες παραμέτρους που η βιβλιοθήκη λαμβάνει υπόψη της και είναι οι ακόλουθες:

- ▶ Τρόπους ενημέρωσης για περιπτώσεις προσθήκης, ανανέωσης ή αλλαγής μέρους μιας ηλεκτρονικής πηγής(άρθρο από ηλεκτρονικό περιοδικό) που έχει αποκτηθεί και ελεγχθεί.
- ▶ Δυνατότητες πρόσβασης στην πηγή μέσω ορισμένων ηλεκτρονικών υπολογιστών της βιβλιοθήκης ή διαμέσου του ηλεκτρονικού καταλόγου και της ιστοσελίδας της

- ▶ Δυνατότητες καταλόγου βιβλιοθήκης να περιλάβει το σύνολο των αδειών χρήσης
- ▶ Τρόπους παρακολούθησης αλλαγών τίτλων και περιεχομένων βάσεων δεδομένων στις οποίες οι βιβλιοθήκη είναι συνδρομητής διάμεσο προμηθευτών ή κοινοπραξιών
- ▶ Η δημιουργία καταλόγου εστιάζεται και σε ανεξάρτητους τίτλους ή μόνο σε προεπιλεγμένες ιστοσελίδες
- ▶ Τρόπους καθοδήγησης των χρηστών για αποδοτική ανάκτηση πληροφόρησης από ηλεκτρονικές πηγές με ελαχιστοποίηση του χρόνου αναζήτησης μέσω εργαλείων όπως η μηχανές αναζήτησης του διαδικτύου
- ▶ Εξεύρεση δυνατοτήτων πρόσβασης σε προσωρινούς χρήστες με γνωστοποίηση των ιδιαιτεροτήτων χρησιμοποίησης του συγκεκριμένου υλικού

Οι παραπάνω προβληματισμοί επηρεάζουν τα επίπεδα οργάνωσης και παρουσίασης των ηλεκτρονικών πηγών με την ανάπτυξη κατάλληλων μεθόδων αποθήκευσης.

4.1.Επίπεδα οργάνωσης διαδικτυακών πηγών

Ο τρόπος παρουσίασης των πηγών αποτελεί βασική ενασχόληση κατά τη διαδικασία οργάνωσή τους. Οι βιβλιοθήκες υιοθέτησαν διάφορες μορφές παρουσίασης προκειμένου να παράσχουν άμεση πρόσβαση στην ηλεκτρονική πληροφόρηση. Για την επίτευξη αυτού του στόχου εφάρμοσαν διάφορα επίπεδα οργάνωσης και παρουσίασης ξεκινώντας από την απουσία οποιαδήποτε μορφής τυποποίησης και καταλήγοντας στην ολοκληρωμένη MARC παρουσίαση. Αυτή η διαδικασία μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε πέντε επίπεδα οργάνωσης.

▶ *Πρώτο επίπεδο: ανυπαρξία οργάνωσης*

Σ' αυτό το επίπεδο η βιβλιοθήκη προσφέρει ανοικτή πρόσβαση σε διαδικτυακές στο πλαίσιο ανάπτυξης λειτουργίας παροχής ηλεκτρονικής πληροφόρησης. Απουσιάζει η ύπαρξη οδηγιών που να καθορίζουν την ποιότητα των διαθέσιμων ηλεκτρονικών προϊόντων και τυποποιημένης παρουσίασης μέσω του καταλόγου της. Αυτός ο τύπος οργάνωσης μειώνει σημαντικά το κόστος πρόσκτησης ηλεκτρονικών πηγών, εμπεριέχει όμως τον κίνδυνο τ εσφαλμένης πληροφόρησης.

► Δεύτερο επίπεδο: Κατάλογοι επιλογής ή διαδικτυακές βιβλιογραφίες

Οι βιβλιοθήκες καταρτίζουν καταλόγους από έγκυρες διαδικτυακές πηγές στις οποίες μπορούν να ανατρέξουν οι χρήστες τους διαμέσου της κατασκευής μιας σελίδας υπερσυνδέσεων σε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή της βιβλιοθήκης ή της κατασκευής ενός καταλόγου που παραπέμπει σε άλλες βιβλιοθήκες που χρησιμοποιούν επιλεγμένες ηλεκτρονικές πηγές. Η μέθοδος αυτή παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε αξιόπιστες διαδικτυακές πηγές χωρίς την ύπαρξη ειδικής φόρμας παρουσίασης και μπορεί να συνδυαστεί με επιλεγμένες πηγές που διαθέτει ήδη η βιβλιοθήκη σε τοπικό επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται το κόστος πρόσκτησης και αποφεύγονται φαινόμενα χρήσης ακατάλληλων πηγών από τους χρήστες. Αποτελεί σημαντική εξέλιξη οργάνωσης συγκριτικά με το πρώτο επίπεδο.

► Τρίτο επίπεδο: Προσθήκη μεταδεδομένων

Στο τρίτο επίπεδο στους καταλόγους των ηλεκτρονικών πηγών του δεύτερου επιπέδου προστίθενται τα μεταδεδομένα που συλλέγονται από διαδικτυακές βάσεις δεδομένων και αποθηκεύονται σε τοπικό υπολογιστή. Αυτά τα στοιχεία είναι δυνατόν να ανακτώνται από αναζήτηση στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης, στον ηλεκτρονικό της κατάλογο ή και με τους δύο τρόπους.

► Τέταρτο επίπεδο: Μεικτό μοντέλο

Στο τέταρτο επίπεδο οι βιβλιοθήκες καταχωρίζουν τη φυσική περιγραφή της πηγής που έχει αποκτηθεί, αλλά παρέχουν πρόσβαση στην περιγραφή του περιεχομένου και στο ίδιο το περιεχόμενο με τη χρήση υπερσυνδέσεων διαμέσου των ιστοσελίδων τους, όπως και στο επίπεδο τρία. Με τον τρόπο αυτό οι βιβλιοθήκες αναπτύσσουν θεματικά τις ιστοσελίδες τους και διατηρούν τις πηγές στον βασικό τους κατάλογο. Παράλληλα περιορίζουν τον κίνδυνο παραβίασης των ηλεκτρονικών διευθύνσεων, χρησιμοποιούν λιγότερο προσωπικό για την διατήρηση της ενημέρωσης των πηγών και ελαττώνουν το κόστος για απόκτηση εξειδικευμένου προσωπικού με ειδικές γνώσεις περιγραφής MARC. Παρόλα αυτά η μέθοδος αυτή διαμοιράζει την πληροφόρηση για ένα ηλεκτρονικό προϊόν σε πολλαπλές πηγές πρόσβασης, γεγονός που μεγεθύνει τον χρόνο ανεύρεσης και ανάκτησης του

► *Πέμπτο επίπεδο: Πλήρης MARC μορφή παρουσίασης*

Οι βιβλιοθήκες σ' αυτό το επίπεδο χρησιμοποιούν τρεις προσεγγίσεις:

- ✓ Εισαγωγή στον κατάλογο εκείνων των ηλεκτρονικών πηγών που τις ανήκουν ή τις διαχειρίζεται μέσω τοπικού συστήματος. Όσο χρονικό διάστημα η βιβλιοθήκη έχει την κατοχή αυτών των πηγών για καταχώρηση δεν επιδέχεται αλλαγές στην ηλεκτρονική τους διεύθυνση και στην ανανέωση του περιεχόμενου τους. Η βιβλιοθήκη είναι υπεύθυνη σε περίπτωση διακοπής πρόσβασης και δεν επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες στους οποίους δεν έχει εξουσιοδότηση.
- ✓ Η εισαγωγή τόσο εξειδικευμένων πηγών εδραιώνει την αξιοπιστία στη χρήση των πηγών. Αν και όλες οι ηλεκτρονικές πηγές που εισάγονται δεν ελέγχονται αποκλειστικά από τη βιβλιοθήκη εντούτοις ο προσεγμένος τρόπος διαχείρισης διπλασιάζει σχεδόν την σταθερότητα που εμφανίζουν οι βασικές πηγές. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει τον βιβλιογραφικό έλεγχο κατά τη διαδικασία αγοράς τους.
- ✓ Εισαγωγή με βάση τη θεματική τους επιλογή κατά τη διαδικασία ανάπτυξης της συλλογής. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται εξισορρόπηση ανάμεσα στην ανάπτυξη της συλλογής και των προσδοκιών παρουσίασης. Αρκετοί όμως ηλεκτρονικοί τίτλοι αλλάζουν πλαίσιο κάλυψης μεταξύ των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων και ηλεκτρονικών περιοδικών γεγονός που δυσχεραίνει την αρχική πρόβλεψη για απόκτηση τους με θεματική προσέγγιση.

Οι σύγχρονες βιβλιοθήκες γίνονται αποδέκτες πολλών μορφών ηλεκτρονικής ενημέρωσης για τις οποίες καλούνται να επιλέξουν κατάλληλους τρόπους οργάνωσης και να παρουσίασης με στόχο την παροχή της πληροφόρησης που διαθέτουν στους χρήστες.

Η περιγραφή και παρουσίαση σε MARC διευκολύνει τη διαδικτυακή προβολή ηλεκτρονικών πηγών μέσω των ιστοσελίδων των βιβλιοθηκών.

Ο Παγκόσμιος οργανισμός τυποποίησης(www.iso.org) έχει δημιουργήσει το πρότυπο ISO 690-2 για την τυποποίηση του τρόπου παρουσίασης ηλεκτρονικών πηγών.

Κάθε πρότυπο και μορφή παρουσίασης δημιουργείται με στόχο την παροχή αυθεντικής, έγκυρης και αξιόπιστης πρόσβασης του χρήστη στις πηγές.

4.2.Δυνατότητες πρόσβασης και χρήσης

Κάθε σύστημα παρουσίασης ηλεκτρονικών πηγών επικεντρώνεται στον καθορισμό της αυθεντικότητας των χρηστών της βιβλιοθήκης, ικανοποιώντας μια σειρά προϋποθέσεων που αφορούν τις δυνατότητες πρόσβασης και χρήσης όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

- ▶ Ποιοι έχουν δυνατότητα πρόσβασης στις ηλεκτρονικές πηγές
- ▶ Εάν η βιβλιοθήκη εξυπηρετεί ειδικό κοινό ή προσφέρει υπηρεσίες σε ευρύ κοινό
- ▶ Εάν το κοινό της βιβλιοθήκης έχει δυνατότητα πρόσβασης στις ηλεκτρονικές πηγές από την κατοικία του και το χώρο εργασίας του ή μόνο από το χώρο της
- ▶ Εάν υπάρχουν όρια χρήσης και καθορισμένες τοποθεσίες απ' όπου οι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ηλεκτρονικά προϊόντα
- ▶ Εάν σε περιπτώσεις συνεργασίας με άλλες βιβλιοθήκες μπορούν οι χρήστες τους να έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης

Η χρήση ηλεκτρονικών πηγών προϋποθέτει την άδεια πρόσβασης σ' αυτές, η οποία ελέγχεται με δύο τρόπους. Πρώτα εφαρμόζεται κάποια μέθοδος για την ανίχνευση του είδους των χρηστών, η οποία ονομάζεται αυθεντική χρήση και στη συνέχεια εφαρμόζεται μια μέθοδος μέτρησης των αυθεντικών χρηστών στους οποίους επιτρέπεται η πρόσβαση, μέθοδος γνωστή και ως εξουσιοδοτημένη χρήση.

Τα στάδια ανίχνευσης αυθεντικής και εξουσιοδοτημένης χρήσης εφαρμόζονται προκειμένου η βιβλιοθήκη να καθορίσει τη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών σε συνάρτηση με το κόστος απόκτησης τους. Το ιδανικότερο θα ήταν όλοι οι χρήστες να έχουν πρόσβαση σε όλες τις ηλεκτρονικές πηγές, γι' αυτό και συμβόλαια χρήσης που συνάπτει χαρακτηρίζονται, όπου υπάρχει δυνατότητα, από όρους αυθεντικότητας στην πρόσβαση.

Οι δημιουργοί ηλεκτρονικών πηγών έχουν αναπτύξει έναν αριθμό τυποποιημένων τρόπων πρόσβασης στα προϊόντα τους. Οι μέθοδοι αυτοί περιλαμβάνουν:

- ▶ *Κωδικούς πρόσβασης ή έκδοση καρτών πρόσβασης.*

Οι περισσότερες βιβλιοθήκες αποφεύγουν την αγορά ή συνδρομή προϊόντων που απαιτούν από τους χρήστες κωδικούς πρόσβασης διότι προκαλούν λειτουργικά προβλήματα σε περιπτώσεις που κάποιος χρήστης ξεχάσει τον κωδικό του ή χρησιμοποίησε του προϊόντος από μη εξουσιοδοτημένο χρήστη.

Η εξουσιοδοτημένη χρήση διευκολύνεται σε περιπτώσεις που αποδοθεί αριθμός χρήσης σύμφωνος με τον αριθμό μητρώου ενός χρήστη-μέλους της βιβλιοθήκης και φέρει την υπογραφή του. Στην περίπτωση αυτή παρατηρείται εύρυθμη λειτουργία των ηλεκτρονικών πηγών, εύκολη δυνατότητα ανίχνευσης των κατηγοριών κοινού που χρησιμοποιούν μια πηγή και ανιχνεύονται πηγές που δεν προτιμώνται. Αυτές οι εκτιμήσεις αποδεικνύονται ιδιαίτερα αποτελεσματικές σε περιπτώσεις άδειας χρήσης μέσω κοινοπραξιών για την επιλογή των κατάλληλων πηγών και την ανίχνευση χρήσης τοπικών πηγών από εξωτερικούς χρήστες.

► *IP διευθύνσεις ηλεκτρονικών πηγών*

Πολλές βάσεις δεδομένων και ηλεκτρονικών περιοδικών επιτρέπουν την πρόσβαση με εξουσιοδότηση IP πρόσβασης για μια σειρά IP διευθύνσεων σε περιβάλλον διαδικτύου. Η προσέγγιση αυτή δεν προϋποθέτει τη χρήση ειδικού λογισμικού εντός του χώρου της βιβλιοθήκης. Προβλήματα παρουσιάζονται στην πρόσβαση από μετακινούμενους ή εξωτερικούς χρήστες όπου απαιτείται η πρόβλεψη από τη βιβλιοθήκη ειδικού λογισμικού με την ονομασία proxy.

Ο proxy server έχει ως βάση ένα σύστημα εσωτερικής εξουσιοδοτημένης χρήσης και περιλαμβάνει ενημερωμένες διευθύνσεις και κωδικούς πρόσβασης των χρηστών της βιβλιοθήκης. Το λογισμικό αυτό λειτουργεί σε περιβάλλον διαδικτύου και είναι συμβατό με όλες τις πλατφόρμες εξυπηρετητών(servers). Η λειτουργία του στηρίζεται στην δυνατότητα αναγνώρισης των IP διευθύνσεων των χρηστών και παροχής σύνδεσης του με τις ηλεκτρονικές πηγές.

► *Λογαριασμός χρήστη σε σύνδεση με IP ηλεκτρονική διεύθυνση*

Σε αυτή την περίπτωση δημιουργεί δικαιώματα προσωπικής πρόσβασης στην πηγή ως ανεξάρτητος χρήστης ή με αριθμό συνδρομής μέσω ενός οργανισμού που έχει συνάψει συνδρομή με την πηγή. Ο χρήστης δημιουργεί μια ταυτότητα χρήσης(ID) και έναν κωδικό πρόσβασης για να μπορεί να συνδεθεί απευθείας με μια ηλεκτρονική διεύθυνση (IP). Έτσι αποκτά πιστοποιημένη εξουσιοδότηση χρήσης και καταχωρείται σε καταλόγους εξουσιοδοτημένων χρηστών με δυνατότητα προσωπικής πρόσβασης.

Η επιλογή του τρόπου πρόσβασης συνδέεται από παράγοντες που αφορούν το μέγεθος της βιβλιοθήκης και το κοινό που εξυπηρετούν. Στις μικρές βιβλιοθήκες η χρήση κωδικών πρόσβασης είναι λειτουργική ενώ σε μεγάλες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες η χρήση τους μπορεί να προκαλέσει συμφόρηση λειτουργίας.

4.3.Συμπερασμα

Η διαδικασία οργάνωσης και παρουσίασης υλικού της συλλογής των βιβλιοθηκών εγκαταλείπει το μονοδιάστατο χαρακτήρα της με την έλευση των ηλεκτρονικών πηγών.

Η πολυδιάστατη μορφή αυτού του υλικού έχει οδηγήσει της βιβλιοθήκες στην αναζήτηση μεθόδων και τεχνικών που στηρίζονται στην αυθεντικότητα και εξουσιοδοτημένη χρήση τους.

Οι βιβλιοθήκες εφαρμόζουν διάφορα επίπεδα παρουσίασης και διάφορες μεθόδους πρόσβασης στην προσπάθεια τους να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις πληροφορίες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις και να επιτύχουν ποιοτική ενημέρωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

5.0.Γενικές Πληροφορίες

Η αξιολόγηση της συλλογής είναι μια συστηματικά οργανωμένη διαδικασία που περιγράφει την κατάσταση των πηγών της βιβλιοθήκης και την αποτελεσματική χρήση τους για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η διαδικασία αξιολόγησης εξελίσσεται με τη βοήθεια μετρήσεων, αναλύσεων και με την εφαρμογή κριτηρίων μεγέθους, ποιότητας και χρήσης της συλλογής. Αποτελεί εξίσου σημαντική λειτουργία τόσο για τις έντυπες όσο και για τις ηλεκτρονικές πηγές διότι φανερώνει τη συνολική αποτελεσματικότητα της συλλογής.

Η αξιολόγηση των ηλεκτρονικών πηγών επιτυγχάνεται σε συνδυασμό με τον βαθμό ενίσχυσης της βασικής απόδοσης της συλλογής και τον βαθμό ικανοποίησης των αναγκών των χρηστών. Η ενσωματωμένη πολιτική ανάπτυξης μιας συλλογής προϋποθέτει την εξέταση των ηλεκτρονικών πηγών κάτω από το πρίσμα της προσαρμογής τους στην συνολική απόδοση της συλλογής. Σε περίπτωση που ακολουθείται πολιτική διαχωρισμού των ηλεκτρονικών από τις έντυπες η αξιολόγηση επιτυγχάνεται με βάση το γενικό πλάνο ανάπτυξης της συλλογής με βάση τη φιλοσοφία και την αποστολή της.

5.1.Εκτίμηση των ηλεκτρονικών πηγών

Οι βιβλιοθήκες διατηρούν συνήθως στατιστικές πρακτικές για την μέτρηση του μεγέθους και της ανάπτυξης των έντυπων εκδόσεων της συλλογής. Η εκτίμηση των ηλεκτρονικών δημοσιεύσεων προϋποθέτει τη διατήρηση ανάλογων στοιχείων με έμφαση σε περιοχές όπως:

- ▶ Τύποι διαδικτυακών συνδέσεων που χρησιμοποιεί η ίδια η βιβλιοθήκη και οι συμβεβλημένοι με αυτήν χρήστες
- ▶ Δεξιότητες του σταθμού εργασίας ηλεκτρονικών υπολογιστών και εκτυπωτών της βιβλιοθήκης
- ▶ Το κόστος διατήρησης διαδικτύου και άλλων δικτυακών συνδέσεων
- ▶ Αριθμός κλικ για έρευνα και εκτύπωση από τις ιστοσελίδες και τις βάσεις δεδομένων.

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της συλλογής περιλαμβάνουν την περιγραφή των πηγών της συλλογής με έμφαση σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Η περιγραφή αναλύει και παρουσιάζει τα δυνατά σημεία της βιβλιοθήκης στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Περιέχει επίσης εκτίμηση για την αποτελεσματικότητα της συλλογής ως προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων και της αποστολής της με την ανάπτυξη κατάλληλων δραστηριοτήτων.

Οι δραστηριότητες αυτές συνδέονται με διατήρηση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων συλλογής που αφορούν: στατιστικές κυκλοφορίας υλικού, μέτρηση τίτλων προς χρήση, μέσο όρο χρόνου διατήρησης τεκμηρίου, μετρήσεις θεματικής ανάπτυξης, έλεγχο με βάση καταλόγους και βιβλιογραφίες, αιτήσεις διαδανεισμού, εκθέσεις χρηστών και ομάδων εργασίας.

Όλες οι παραπάνω μετρήσεις εφαρμόζονται εξίσου αποτελεσματικά και στην περίπτωση αξιολόγησης ηλεκτρονικών πηγών στο πλαίσιο συνολικής ανάπτυξης της συλλογής. Παράλληλα εξετάζονται και εναλλακτικές πληροφορίες που χαρακτηρίζουν τις ηλεκτρονικές πηγές προκειμένου να διαμορφωθούν αποτελεσματικές μέθοδοι αξιολόγησης τους.

5.2. Τρόποι αξιολόγησης

Οι συνηθέστεροι μέθοδοι αξιολόγησης ηλεκτρονικών πηγών μπορεί να είναι:

- ▶ Κείμενο αξιολόγησης προς τους χρήστες. Πρόκειται για ένα φύλλο αξιολόγησης που ενσωματώνεται σε ένα τμήμα της οθόνης του υπολογιστή και περιλαμβάνει ερωτήσεις αξιολόγησης που καλείται να συμπληρώσει ο χρήστης της ηλεκτρονικής πηγής.
- ▶ Διεκπαιρέωση καταχώρησης ή ανάλυση καταχώρισης ιστοσελίδας. Πρόκειται για αυτοματοποιημένη βάση μέτρησης της κίνησης που σημειώνεται από πρόσβαση σε ιστοσελίδες ή σε ηλεκτρονικές πηγές. Τα στατιστικά δεδομένα που παράγονται χρησιμοποιούνται για αξιολόγηση της χρήσης τους.
- ▶ Ανάλυση χρήσης δικτύου. Πρόκειται για μετρήσεις των υπηρεσιών που παρέχουν οι ιστοσελίδες και περιλαμβάνουν αριθμό πρόσβασης, δικτυακό εύρος και αριθμό χρηστών. Οι πληροφορίες αυτές φανερώνουν την ικανότητα του δικτύου για συχνή και εποικοδομητική χρήση.

5.3.Τεχνικές προσδιορισμού ποιότητας

Ο προσδιορισμός της ποιότητας επιτυγχάνεται σύμφωνα με τις ακόλουθες τρεις μεθόδους:

► *Ανάλυση περιεχομένου.*

Η ανάλυση περιεχομένου των διαδικτυακών πηγών περικλείει την ακρίβεια της πληροφορίας ως προς την συχνότητα, τη παρουσία, την αισθητική και την τεκμηρίωση. Αυτή η τεχνική αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα προβλήματα εγκυρότητας που χαρακτηρίζουν τις ηλεκτρονικές πηγές και προσδιορίζουν τη χρηστικότητα της πηγής. Εξετάζει ζητήματα χρηστικότητας σχετικά με τον δυνατό αριθμό πρόσβασης χρηστών ταυτόχρονα σε μια πηγή και τη συχνότητα αλλαγής ηλεκτρονικής διεύθυνσης.

► *Ομάδες εργασίας*

Πρόκειται για μικρές ανάγκες χρηστών που επιλέχθηκαν για να εξερευνήσουν τα βασικά σημεία του περιεχομένου μιας ηλεκτρονικής πηγής καθώς και τον τρόπο παρουσίας της. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει να συγκεντρωθούν στοιχεία για τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των χρηστών. Αν δηλαδή βρίσκουν ότι οι ηλεκτρονικές πηγές είναι φιλικές στη χρήση, στην πρόσβαση και στην περιήγηση.

► *Μελέτη περιπτώσεων*

Πρόκειται για ομάδες χρηστών όπως φοιτητές, ερευνητές, κλπ., οι οποίοι στο πλαίσιο εργασίας τους συγκέντρωσαν και χρησιμοποίησαν σε βάθος ποικιλία ηλεκτρονικών πηγών με τρόπο αποτελεσματικό για τις ειδικές ανάγκες τους.

Η περιγραφή βασικών χαρακτηριστικών μιας συλλογής βασίζεται στην μέτρηση ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που αφορούν: την επάρκεια της συλλογής σε σχέση με τις ανάγκες των χρηστών, το είδος και τους τύπους των προσκτήσεων, πρόσβαση στη συλλογή εκτός και εντός βιβλιοθήκης, γλώσσα περιεχομένου των προσκτήσεων, ανταπόκριση του επιπέδου ανάγνωσης χρηστών σε σύγκριση με το επίπεδο ανάγνωσης των προσκτήσεων, ικανοποίηση των απαιτήσεων για προσκτήσεις από τον προϋπολογισμό της βιβλιοθήκης.

Η καθημερινή κίνηση της συλλογής αξιολογείται σύμφωνα με αποφάσεις προσθήκης(ποιους τίτλους ή ποιο είδος υλικού είναι αναγκαίο να προσκτηθεί), διατήρησης και παρουσίασης(ανίχνευση πολυχρησιμοποιημένου υλικού),

αντικατάστασης(πολυχρησιμοποιημένο υλικό σε ζήτηση), ανανέωσης(ανάγκη ανανέωσης συγκεκριμένου είδους υλικού), εκκαθάρισης (υλικό που δεν χρησιμοποιήθηκε).

Υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αποθήκευση των πηγών και στον τρόπο λειτουργίας της βιβλιοθήκης. Αυτοί αφορούν τη καταλογογράφηση και ευρετηρίαση, τις οδηγίες χρήσης για πρόσβαση στο υλικό, την ευελιξία χρήσης του λογισμικού, το επίπεδο αναγνωσιμότητας της συλλογής, μέτρηση χρήσης υλικού, πολιτική και κριτήρια πρόσκτησης, απόσυρσης και εκκαθάρισης.

5.4.Συμπέρασμα

Η αξιολόγηση των ηλεκτρονικών πηγών είναι μια αναπτυσσόμενη διαδικασία στο πλαίσιο λειτουργίας και ανάπτυξης της συλλογής μιας βιβλιοθήκης. Οι μέθοδοι αξιολόγησης συμβαδίζουν με αυτές για το έντυπο υλικό λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του υλικού αυτού που εντοπίζεται αποκλειστικά σε διαδικτυακό περιβάλλον.

Η βασική αρχή που διέπει τη διαδικασία αξιολόγησης των ηλεκτρονικών πηγών σχετίζεται με το βαθμό ικανοποίησης των απαιτήσεων και αναγκών των χρηστών στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής της βιβλιοθήκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΕΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ

6.0.Γενικές πληροφορίες

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία η έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας (copyright) ορίζεται ως το αποκλειστικό και νόμιμο δικαίωμα αναπαραγωγής, διανομής και εκτέλεσης ενός μουσικού, λογοτεχνικού, θεατρικού ή καλλιτεχνικού έργου, που προσδιορίζεται με τη μορφή νομικών κανόνων, οι οποίοι προστατεύουν το δημιουργό από αναρμόδιες χρήσεις του έργου του.

Το διεθνές νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την πνευματική ιδιοκτησία θέτει ως αυθαίρετη χρήση ενός έργου, την αναπαραγωγή του σε οποιαδήποτε μορφή δημοσίευσης: έντυπης, ψηφιακής, οπτικής, ακουστικής χωρίς τη συγκατάθεση του αρχικού δημιουργού, με σκοπό ο αντιγραφέας να αποκομίσει οικονομικό ή άλλου είδους ατομικό όφελος. Οι νόμοι που θεσπίζονται για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων προστατεύουν και ελέγχουν τη χρήση της πνευματικής παραγωγής σε όφελος του δημιουργού.

Σταθμό στην ιστορία των πνευματικών δικαιωμάτων αποτελεί «Ο Νόμος της Βασίλισσας Άννας» στην Αγγλία το 1710 , όπου αναγνώριζε του συντάκτες ως κύριους δικαιούχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για χρονικό διάστημα είκοσι οχτώ ετών και δημόσια εκχώρηση τους μετά τη λήξη της χρονικής αυτής προθεσμίας. Παρόμοιοι νόμοι θεσπίστηκαν την ίδια χρονική περίοδο στην Δανία, Γαλλία και στις Η.Π.Α.

Η βιομηχανική επανάσταση και η ανάπτυξη της τεχνολογίας των επικοινωνιών στην διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα συντέλεσαν στη δημιουργία της «Συνθήκης της Βέρνης» στην Ελβετία το 1886 για την προστασία λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων ανάμεσα σε δέκα χώρες. Βασική αρχή της σύμβασης αποτελεί η λεγόμενη «εθνική επεξεργασία», η απαίτηση δηλαδή από κάθε χώρα-μέλος της συνθήκης να παρέχει στους πολίτες των άλλων χωρών που συμμετέχουν τα ίδια πνευματικά δικαιώματα. Ο αριθμός των συμβεβλημένων χωρών ανέρχεται σήμερα τις εκατό σαράντα.

Το δίκαιο που αναπτύχθηκε τον 20^ο αιώνα για την επίλυση υποθέσεων διαμάχης πνευματικής ιδιοκτησίας αφορούσε εκτός από θέματα για πνευματικά δικαιώματα, ζητήματα διπλώματος ευρεσιτεχνίας και εμπορικού σήματος. Παράλληλα, η ανάπτυξη της τεχνολογίας λογισμικού προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και η χρήση του διαδικτύου ενίσχυσε το πλέγμα των νομικών κανόνων

με πρόσθετους τύπους νομικής προστασίας για ιδέες και πληροφορίες. Ως συνέπεια εισάγεται η έννοια της «σωστής δημοσιότητας» για τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων μέσω του διαδικτύου.

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να ενθαρρύνει τις ηλεκτρονικές συναλλαγές θέσπισε μια σειρά οδηγιών για να δημιουργήσει το κατάλληλο νομικό πλαίσιο που να διασφαλίζει μεταξύ άλλων και την πνευματική ιδιοκτησία. Η ελληνική νομοθεσία εναρμόνισε το νομικό της πλαίσιο σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες. Συνοπτική παρουσίαση της ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας υπάρχει στο παράρτημα V στο τέλος της εργασίας.

Ενδιαφέρον για τον τρόπο διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων εκδήλωσαν πολλοί διεθνείς οργανισμοί, παρουσιάζοντας ανάλογες οδηγίες και κατευθύνσεις. Ιδιαίτερης σημασίας, λόγω του παγκόσμιου κύρους τους, οδηγίες προέρχονται από τον Οργανισμό Ενωμένων Εθνών για εκπαίδευση, την επιστήμη και πολιτισμό(UNESCO) και από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας(WIPO).

Η UNESCO(<http://portal.unesco.org/culture/>) ήδη από το 1952 ασχολήθηκε με το ζήτημα της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων εκδίδοντας την διεθνή συνθήκη για την πολιτιστική κληρονομιά και ιδιοκτησία. Ταυτόχρονα, λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της ψηφιακής τεχνολογίας, δημιούργησε και δημοσιοποίησε οδηγίες για την προστασία του copyright στο διαδίκτυο, για το δικαίωμα ηλεκτρονικής πνευματικής ιδιοκτησίας και συλλογή εθνικών νομοθεσιών που να αφορούν το θέμα της πνευματικής ιδιοκτησίας σε συμβατικό και ηλεκτρονικό περιβάλλον.

Ο WIPO(<http://www.wipo.int>) αποτελεί φορέα παροχής οδηγιών για τη δημιουργία, διαχείριση και προστασία της δημοσιευμένης πληροφορίας σε συμβατικές μορφές παρουσίασης(έντυπη, φωτογραφική, οπτικοακουσική) αλλά και με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας. Η πληροφορία αυτή προέρχεται από το περιεχόμενο των πολιτιστικών αγαθών που δημοσιεύουν κυρίως οι πολιτιστικοί οργανισμοί.

Ο προβληματισμός που αναπτύχθηκε για τον τρόπο διαχείρισης των πληροφοριών που προέρχονται από επεξεργασία των πολιτιστικών αγαθών αποτελεί αντικείμενο ενασχόλησης του δίκαιου της πληροφορίας.

Το δίκαιο των πληροφοριών περιλαμβάνει όλους τους νομικούς κανόνες δικαίου που αναφέρονται στην πληροφορία. Ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ προσώπων(φυσικών ή νομικών) στο πλαίσιο της διαδικασίας συλλογής, καταχώρισης, επεξεργασίας και αξιοποίησης των πληροφοριών.

6.1.Αγορές και άδειες δικαιωμάτων χρήσης

Η πρόσκτηση ηλεκτρονικών πηγών συνδέεται με το θέμα της πραγματικής αγοράς της πηγής ή της διατήρησης δικαιώματος ή άδειας χρήσης. Η αγορά του προϊόντος συσχετίζεται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο για τα πνευματικά δικαιώματα με τη θεμιτή χρήση(fair use). Το δικαίωμα αυτό εμπεριέχει την έννοια χρήσης και παραγωγής αντιγράφου για προσωπικούς λόγους ή για χρήση εκπαιδευτική και επιστημονική. Οι παράγοντες που προσδιορίζουν τη θεμιτή χρήση είναι:

- ▶ Ο σκοπός και ο χαρακτήρας της χρήσης(εάν δηλαδή έχει το κέρδος από εμπορική εκμετάλλευση ή προορίζεται για μη κερδοσκοπική εκπαιδευτική χρήση)
- ▶ Η φύση της πνευματικής εργασίας(κύρια πνευματική υπευθυνότητα ή συντελεστής δημιουργός)
- ▶ Το ποσοστό και η περιστασιακή χρήση σε συνδυασμό με την πνευματική εργασία ως σύνολο(η περιστασιακή χρήση μέρους μιας πηγής διέπεται από νόμους πνευματικής ιδιοκτησίας)
- ▶ Η επίδραση της χρήσης σχετικά με τη φήμη του δημιουργού.

6.2.Δικαίωμα χρήσης ηλεκτρονικών πηγών

Η διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών προϋποθέτει τη σύναψη συμφωνιών χρήσης πριν το προϊόν παραγγελθεί. Οι συμφωνίες αυτές αφορούν τόσο το λογισμικό λειτουργίας όσο και την πρόσβαση στο περιεχόμενο. Είναι χρήσιμο οι όροι χρήσης να αποστέλλονται στην βιβλιοθήκη από τον παραγωγό της ηλεκτρονικής πηγής πριν την παραγγελία του, έτσι ώστε να διερευνηθούν όλες οι δυνατότητες και δεσμεύσεις που περιέχουν τα συμβόλαια σύναψης αδειών χρήσης και να αποφασιστεί η συνέχιση της διαδικασίας πρόσκτησης. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η βιβλιοθήκη κατά τη σύναψη συμβολαίων χρήσης αφορούν: την κατανόηση του περιεχομένου, την προσθήκη όρων που εξυπηρετούν τη βιβλιοθήκη, σημεία για διαπραγμάτευση και τον ορισμό αυτού που θα λάβει μέρος στη διαπραγμάτευση και υπογραφή της.

6.3. Διαπραγμάτευση χορήγησης αδειών χρήσης

Τα σημεία στα οποία οφείλει η βιβλιοθήκη να εστιάσει την προσοχή της κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης αδειών χρήσης και συμβολαίων είναι:

- ▶ Ο ορισμός από τον εκδότη των εννοιών ιστοσελίδα και χρήστης. Για παράδειγμα, μια ιστοσελίδα μπορεί να αναφέρεται σε συγκεκριμένο υπολογιστή, συγκεκριμένου τμήματος της βιβλιοθήκης. Ένας χρήστης μπορεί να είναι φοιτητής, εκπαιδευτικός, εξωτερικός χρήστης της βιβλιοθήκης ή οποιοσδήποτε χρήστης.
- ▶ Δυνατότητα πρόσβασης και χρήσης από εξωτερικούς χρήστες
- ▶ Δυνατότητα άδειας χρήσης από όλα τα τμήματα και τους χώρους της βιβλιοθήκης
- ▶ Δυνατότητές και όρια παραγωγής αντιγράφων και εκτυπώσεων από τις πηγές για τους χρήστες
- ▶ Παραγωγή αντιγράφων για σκοπούς διαδανεισμού
- ▶ Δυνατότητα προσωρινής χρήσης σε περίπτωση ακύρωσης συνδρομής ή αλλαγής ηλεκτρονικής διεύθυνσης από τον εκδότη
- ▶ Δυνατότητα του λογισμικού για αυτόματη διακοπή σύνδεσης μετά την έλευση της συνδρομής
- ▶ Ύπαρξη δημόσιου κλειδιού πρόσβασης(public domain) και άδειας χρήσης
- ▶ Περιορισμοί στη δυνατότητα αλλαγή τοποθεσίας μέσω υπερσυνδέσεων της πηγής για χρήση από άλλη τοποθεσία
- ▶ Πρόβλεψη και ποινές μη εξουσιοδοτημένης χρήσης της πηγής
- ▶ Δυνατότητα παραβίασης της άδειας χρήσης και μη θεμιτής χρήσης
- ▶ Ορισμό δικαιωμάτων τερματισμού χρήσης πηγής

6.4. Συμπέρασμα

Η θεμιτή χρήση των ηλεκτρονικών πηγών καθορίζεται από τη νομοθεσία που διέπει τα πνευματικά δικαιώματα και τη χρήση λογισμικού και βάσεων δεδομένων. Οι βιβλιοθήκες αναπτύσσουν μια σειρά διαπραγματεύσεων και συμφωνιών με στόχο να εξασφαλίσουν ευνοϊκούς όρους απόκτησης, πρόσβασης και χρήσης των πηγών έτσι ώστε να ικανοποιούν αποτελεσματικά την ανάγκη των χρηστών για έρευνα σε μεγάλο αριθμό ηλεκτρονικών πηγών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η διαδικασία επιλογής ηλεκτρονικών πηγών ακολουθεί την πολιτική ενσωμάτωσης τους στη συνολική πολιτική ανάπτυξης της συλλογής με κύριο προσανατολισμό τη θεματική ανάπτυξη της και την ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών.

Οι ηλεκτρονικές πηγές παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες μορφής και χρήσης που δυσχεραίνουν τη διαχείριση τους και επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό προσκτήσεων της βιβλιοθήκης. Συνδέονται με χρήση λογισμικού και τεχνολογικού εξοπλισμού, με δικαιώματα χρήσης και πρόσβασης και με ειδικούς τρόπους οργάνωσης, βιβλιογραφικού ελέγχου και παρουσίασης.

Παρόλα αυτά η ζήτηση τους αυξάνεται από τους χρήστες διότι αποτελούν τρέχουσα πηγή ενημέρωσης, με δυνατότητα συχνών ανανεώσεων του περιεχομένου τους και αντικαθιστούν πολλές μορφές έντυπων εκδόσεων. Στο εμπόριο ηλεκτρονικών εκδόσεων κυκλοφορούν ηλεκτρονικά βιβλία, περιοδικά, βάσεις δεδομένων, κυβερνητικές εκδόσεις.

Η αύξηση του αριθμού τους και η δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης σε πολλές διαδικτυακές πηγές επιβάλει την ανάπτυξη και εφαρμογή κριτηρίων επιλογής με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές, την εγκυρότητα και τεκμηρίωση των πληροφοριών που παρέχουν και την προέλευση δημιουργίας τους. Παράλληλα εφαρμόζονται μέθοδοι αξιολόγησης της ποιότητας και ευχρηστίας τους σε σχέση με την δυνατότητα πρόσβασης και χρήσης τους.

Το υψηλό κόστος πρόσκτηση τους αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία των βιβλιοθηκών για ανάπτυξη συνεργασιών και κοινοπραξιών έτσι ώστε να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν από κοινού μεγάλο αριθμό ηλεκτρονικών πηγών, χωρίς να δαπανούν μεγάλα ποσά από τον προϋπολογισμό τους για την απόκτηση δικαιωμάτων πρόσβασης και χρήσης.

Οι ηλεκτρονικές πηγές αποτελούν την νέα πραγματικότητα και πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι σύγχρονες βιβλιοθήκες προκειμένου να αναπτύξουν αποτελεσματικές και αποδοτικές υπηρεσίες προς τους χρήστες τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ▶ Δίκτυο ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών(χ.χ.), *Copyright-Links*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: [http://www.heal-link.gr/journals/copyright/links\(22/03/2006\)](http://www.heal-link.gr/journals/copyright/links(22/03/2006))
- ▶ Εθνική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας(χ.χ.). *Μελέτες*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.infosoc.gr/meletes>
- ▶ *Ενδεικτικός κατάλογος νομοθεσίας για ηλεκτρονικές συναλλαγές(2003)*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://ebusinessforum.gr>, (22/03/2006).
- ▶ Gregory, Vicki(2000), *Selecting and managing electronic resources : a how-to do It manual for librarians*, New York : Neal-Schuman publishers
- ▶ Κανελλοπούλου-Μπότη, Μαρία(2004), *Το δίκαιο της πληροφορίας: ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ευρεσιτεχνίας, βιβλιοθηκονομίας, διαφήμισης*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- ▶ Kovacs, Diane, *Building Electronic Library Collection*, New York : Neal-Schuman
- ▶ Νόμος υπ' αριθ. 2121(ΦΕΚ 25^Α/1993), *Ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα*, Αθήνα: Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας.
- ▶ Οργανισμό Ενωμένων Εθνών για εκπαίδευση, την επιστήμη και πολιτισμό (UNESCO) (<http://portal.unesco.org/culture/>)
- ▶ Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας(WIPO) (<http://www.wipo.int>)
- ▶ Παγκόσμιος οργανισμός τυποποίησης(www.iso.org)
- ▶ Wallace, Danny(ed), Flett, Connie Van(ed.)(2001), *Library evaluation : a casebook and can-do guide*, Englewood, COL, Libraries Unlimited.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Ονομασία προϊόντος:.....

Εκδότης/Δημιουργός.....

Επικοινωνία.....

Τηλέφωνο/FAX/E-mail:.....

I. Χρήστες προϊόντος

A. Χρήστες ηλεκτρονικής πηγής

	NAI	OXI
▶ Ευρύ κοινό		
▶ Φοιτητές(γενικά)		
▶ Φοιτητές(ειδικών τμημάτων πανεπιστημίου)		
▶ Καθηγητές		
▶ Προσωπικό βιβλιοθήκης		
▶ Όλοι οι παραπάνω		

B. Περιορισμοί πρόσβασης από ηλεκτρονική πηγή σε τύπους χρηστών βιβλιοθήκης.

▶ Ναι	▶ Όχι	▶ Άγνωστο

Γ. Ειδική εκπαίδευση για χρήση της ηλεκτρονικής πηγής από εκδότη/δημιουργό.

▶ Ναι	▶ Όχι
Αν Ναι	
▶ Χωρίς Χρέωση	
▶ Με Χρέωση	
Τιμή σε Ευρώ:	

Δ. Διαθέσιμοι τύποι τεχνικής υποστήριξης χρηστών προϊόντος

	NAI	OXI
▶ Απεριόριστη υποστήριξη, Χωρίς χρέωση		
▶ Υποστήριξη για _____ ημέρες και ύστερα χρέωση _____ Ευρώ		
▶ Help Desk ώρες λειτουργίας _____ με χρέωση _____ Ευρώ		

II. Περιεχόμενο

A. Τύπος ηλεκτρονικής πηγής

	NAI	OXI
▶ Πλήρες κείμενο		
▶ Βιβλιογραφικές παραπομπές		
▶ Περιλήψεις		
▶ Ανακοινώσεις		
▶ Στατιστικά Δεδομένα		
▶ Γραφικές παραστάσεις		
▶ Άλλο		

B. Μέγεθος ηλεκτρονικής πηγής

▶ Αριθμός Αρχείων	θεμάτων	τίτλων
▶ Αριθμός Megabytes		

Γ. Μέρη κάλυψης

▶ Διαθέσιμο από	
▶ Τρέχον αρχείο από	έως

Δ. Ενημέρωση ηλεκτρονικής πηγής

	NAI	OXI
▶ Καθημερινά		
▶ Εβδομαδιαία		
▶ Μηνιαία		
▶ Τετραμηνία		
▶ Ετήσια		
▶ Άλλο		

E. Προσδιορισμός της ηλεκτρονικής πηγής στη συλλογή της βιβλιοθήκης

	NAI	OXI
▶ Νέα πηγή		
▶ Αντίστοιχη υπάρχουσας έντυπης πηγής		
Τίτλος		
▶ Αντίστοιχη ανάλογης ηλεκτρονικής πηγής		
Τίτλος		

ΣΤ. Ύπαρξη ανάγκης για αρχειακή πρόσβαση

Ναι	Όχι	Άγνωστο

Z. Έλεγχος Ποιότητας

	NAI	OXI
▶ Κριτικές		
▶ Ελεύθερη δοκιμή χρήσης		
▶ Επίδειξη χρήσης στη βιβλιοθήκη		
▶ Επίδειξη χρήσης μέσω άλλων βιβλιοθηκών		

III. Προσδιορισμός Κόστους

A. Αρχικό κόστος πηγής

► Κόστος απόκτησης/πρόσβασης	Ευρώ
► Αποθήκευσης	Ευρώ
► Διαχείρισης	Ευρώ

B. Κόστος απόκτησης περιεχομένου και αδειών χρήσης

Απεριόριστη πρόσβαση	Ευρώ
Αναλογία για _____ ταυτόχρονους χρήστες	Ευρώ
Αναλογία για σύνολο ταυτόχρονων χρηστών	Ευρώ
Χρήση από ΑΜΕΑ	Ευρώ
Αναλογία με έντυπες πηγές πληροφόρησης	Ευρώ
Άλλο	Ευρώ

IV. Πρόσβαση

A. Τοποθεσία ανεύρεσης

	NAI	OXI
► Server προμηθευτή		
► Server βιβλιοθήκης		
► Παγκόσμιος Ιστός(WEB)		
► Άλλο		

B. Προδιαγραφές εγκατάστασης

	NAI	OXI
► Hardware		
► Software		

Γ. Προϋποθέσεις πρόσβασης στην ηλεκτρονική πηγή

	NAI	OXI
► IP διεύθυνση ασφαλείας		
► Κωδικός πρόσβασης		
► Proxy Server		
► Bar Code		
► Άλλο		

Δ. Πρόσβαση σε αναφορές στατιστικών στοιχείων

	NAI	OXI
► Ετήσια		
► Τετραμηνία		
► Μηνιαία		
► Με αίτηση		
► Ανεξάρτητη βάση συνδρομής		
► Σε ομαδικό επίπεδο χρήσης		

E. Ακύρωση προϊόντος αναιρεί υπάρχουσα άδεια χρήσης

NAI	OXI

ΣΤ. Δικαίωμα τοπικής αρχειοθέτησης της ηλεκτρονικής πηγής

NAI	OXI

V. Συμφωνίες αδειών χρήσης

A. Δημιουργία αντιγράφου από ηλεκτρονική πηγή

	NAI	OXI
▶ Εκτύπωση		
▶ Ηλεκτρονικό αντίγραφο		
▶ Και τα δύο παραπάνω		
▶ Κανένα από τα παραπάνω		

B. Δικαίωμα δημιουργίας αντιγράφου για διαδανεισμό

NAI	OXI

Γ. Οδηγίες Χρήσης

	NAI	OXI
▶ Μόνο μέσω πρόσβασης από τη Βιβλιοθήκη		
▶ Με δήλωση ατομικού κωδικού πρόσβασης χρήστη		
▶ Μέσω παραπομπών από τη βιβλιοθήκη		
▶ Ανάλογα με το επίπεδο χρήσης		

VI. Ενκολίες κατασκευής και χρήσης

Εκτίμηση για την κατασκευή και χρήση του προϊόντος.

	+NAI	NAI	+OXI	OXI
▶ Ισχυρή μηχανή αναζήτησης				
▶ Κατανοητή χρήση αναζήτησης				
▶ Συνολική χρήση				
▶ Ενίσχυση αντίστοιχης έντυπης πηγής				
▶ Διαδεδομένη χρήση				

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΦΥΛΛΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
ΔΑΠΑΝΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣΚΤΗΣΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

I. Δυνατότητα βιβλιοθήκης εκχώρησης δαπάνης για πρόσκτησης ηλεκτρονικής πηγής

OXI	NAI	Εκτιμώμενο Κόστος

A. Προϋποθέσεις παροχής κατάλληλου Hardware/Software από τη βιβλιοθήκη για χρήση ηλεκτρονικής πηγής

NAI	OXI	Εκτιμώμενο Κόστος

II. Άδεια χρήσης προϊόντος εμπεριέχεται στην τιμή αγοράς

NAI	OXI	Εκτιμώμενο Ετήσιο Κόστος

III. Απόκτηση συνόλου ή μέρους της ηλεκτρονικής πηγής ανάλογα με τη ζήτηση (Τίτλος/Άρθρο) όπως για παράδειγμα σε συνδρομές ηλεκτρονικών περιοδικών

	NAI	OXI
▶ Τίτλος		
▶ Άρθρο		

Εκτιμώμενο κόστος παράδοσης _____

III. Εγγραφή Βιβλιοθήκης σε κοινοπραξίες για ομαδικές παραγγελίες ηλεκτρονικών πηγών(HEAL-Link)

NAI	OXI
▶ Κόστος συνδρομής	▶ Κόστος εγγραφής

A. Γνώση του δικτύου συνδρομής για την ύπαρξη της ηλεκτρονικής πηγής

NAI	OXI
▶ Δικαίωμα χρήσης από	▶ Γνωστοποίηση τίτλου για αγορά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

I. Ορισμός βασικών εξωτερικών και εσωτερικών στόχων ανάπτυξης αξιολόγησης

▶ _____
 ▶ _____
 ▶ _____

II. Καθορισμός βάση διαδικασίας αξιολόγησης, π.χ. με βάση τους χρήστες

▶ _____
 ▶ _____
 ▶ _____

IIα. Συντάκτες έκθεσης αξιολόγησης

▶ Προσωπικό Βιβλιοθήκης _____
 ▶ Σύμβουλοι _____
 ▶ Προσωπικό Βιβλιοθήκης και Σύμβουλοι _____

III. Μέθοδοι συλλογής πληροφοριών για αξιολόγηση

▶ Ερωτηματολόγια _____
 ▶ Ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια _____
 ▶ Παρατηρήσεις στη διαδικασία χρήσης _____
 ▶ Τηλεφωνική επικοινωνία _____
 ▶ Ταχυδρομική επιστολή _____
 ▶ Άλλο _____

IV. Εκπαίδευση προσωπικού βιβλιοθήκης στη χρήση δεδομένων αξιολόγησης

OXI	NAI	Εκτιμώμενο Κόστος

V. Τρόποι ανάλυσης δεδομένων αξιολόγησης

▶ Μέσω χρήσης ειδικού λογισμικού _____
 ▶ Μέσω ανάθεση σε εταιρείες _____

VI. Χρήση αποτελεσμάτων έρευνας αξιολόγησης από τη βιβλιοθήκη

▶ _____
 ▶ _____
 ▶ _____

VII. Αξιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας αξιολόγησης από βιβλιοθήκη

▶ _____
 ▶ _____
 ▶ _____

VIII. Επιδράσεις των αποτελεσμάτων αξιολόγησης στην λήψη αποφάσεων

▶ _____
 ▶ _____
 ▶ _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΑΔΕΙΩΝ ΧΡΗΣΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

I. Υπεύθυνος διαπραγματεύσεων αδειών χρήσης

► _____

II. Ορισμός άδειας χρήσης στην ιστοσελίδα και σε εξουσιοδοτημένους χρήστες

► Ιστοσελίδα: _____

► Εξουσιοδοτημένος χρήστης: _____

III. Ορισμός από βιβλιοθήκη του εξουσιοδοτημένου χρήστη

► _____

IV. Πρόσβαση χρηστών στην ηλεκτρονική πηγή εκτός βιβλιοθήκης

ΝΑΙ	ΟΧΙ

Προϋποθέσεις: _____

V. Άδεια χρήσης

ΓΙΑ ΧΡΗΣΤΕΣ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΡΙΟ
Εκτύπωση			
Ηλεκτρονική αποθήκευση			
Αντιγραφή			
ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ			
Αντίγραφα			

VI. Προσωρινή πρόσβαση λόγω καθυστέρησης ή ανανέωσης συνδρομής

ΝΑΙ	ΟΧΙ

► Πρόσβαση σε εναλλακτικές πηγές: _____

► Δέσμευση από εκδότη για εκχώρηση δικαιώματος χρήσης

ΝΑΙ	ΟΧΙ
Πολιτική χρήσης	

► Αρχαιοθέτηση υλικού στη βιβλιοθήκη

ΝΑΙ	ΟΧΙ
Οδηγίες χρήσης	

VII. Εκχώρηση δικαιώματος δημόσιας χρήσης

NAI	OXI
Τοποθεσία	

VIII. Κυρώσεις από μη εξουσιοδοτημένη χρήση

IX. Συμφωνίες για άδεια χρήσης σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο για πνευματικά δικαιώματα

NAI	OXI

X. Ορισμός άδειας χρήσης από βιβλιοθήκη

XI. Ορισμός άδειας χρήσης από εκδότη/δημιουργό

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ WEB PAGE

Τίτλος Web Site: _____

URL: _____

Οδηγίες: Επιλέξτε τη βαθμολογία που επιθυμείται για τις παρακάτω κατηγορίες. Αθροίστε το αποτέλεσμα που επιλέξατε. (0=χαμηλότερη βαθμολογία, 15=υψηλότερη βαθμολογία)

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ/ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

A. Ημερομηνία τελευταίας έκδοσης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

B. Πρόσφατη ενημέρωση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Συχνότητα ενημερώσεων και επανεκδόσεων

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ/ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

A. Πληροφόρηση σύμφωνη με το πρόγραμμα σπουδών και τα ενδιαφέροντα των φοιτητών

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

B. Ανάλογη πληροφόρηση μέσω άλλων πηγών της βιβλιοθήκης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Εμπεριστατωμένη πληροφόρηση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Δ. Ακριβής πληροφόρηση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Ε. Προφανής σκοπός ιστοσελίδας

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΣΤ. Δοκιμαστική χρήση περιεχομένου

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Z. Χρήση σωστού συλλαβισμού και γραμματικής

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΑΝΑΦΟΡΕΣ/ΜΝΕΙΕΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

A. Ορίζονται ξεκάθαρα οι συγγραφείς

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

B. Οι συγγραφείς και οι συντηρητές της ιστοσελίδας αναφέρονται και σε ξεχωριστό αρχείο

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Τρόποι απευθείας επικοινωνίας με συγγραφείς μέσω e-mail

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Δ. Ορίζονται με ευκολία το Domain-name όταν απαιτείται.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΠΛΟΗΓΗΣΗ

A. Αναφορές στην κεντρική σελίδα δομής και επιλογών

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

B. Ευκολίας χειρισμού ιστοσελίδας λόγω διαμόρφωσης και σχεδιασμού

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Ευκολία αναγνώρισης υπερσυνδέσεων

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Δ. Τοπική ομαδοποίηση υπερσυνδέσεων

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

E. Περιήγηση από σελίδα σε σελίδα

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΣΤ. Κάθε επιμέρους σελίδα οδηγεί μέσω υπερσυνδέσεων στην κεντρική σελίδα

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Ζ. Οι υπερσυνδέσεις σχετικές με το θέμα της ιστοσελίδας

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Η. Εικονογράφηση σχετική με το περιεχόμενο και τους σκοπούς δημιουργίας

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Α. Ικανοποιεί προσδοκίες χρήσης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Β. Έχει διαχρονική αξία χρήσης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Ευκολία στην περιήγηση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Δ. Χρονικοί περιορισμοί χρήσης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΠΟΛΥΜΕΣΑ

Α. Περιέχει ήχο, γραφικά και βίντεο

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΑΠΕΙΛΕΣ

Α. Εύκολη αντίληψη μετατόπισης βάρους θεματικού περιεχομένου

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Β. Ελεύθερη στερεοτύπων

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Εξειδίκευση περιεχομένου και λεξιλογίου για ειδικό κοινό

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Α. Γρήγορη σύνδεση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Β. Ανεύρεση της μέσω μηχανών αναζήτησης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Γρήγορη φόρτωση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Δ. Επιλογή αντιγραφής εικόνων, κειμένων, ή εκδόσεων

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΔΙΑΦΟΡΑ

Α. Επιβράβευση από φορείς και οργανισμούς βραβείων ποιότητας

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Β. Χρέωση ανά χρήση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Γ. Ασφάλεια για προσωπική πληροφόρηση

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Δ. Εκτύπωση πληροφοριών χωρίς αλλαγές από τεχνικές υπηρεσίες βιβλιοθήκης

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Ε. Ταυτόχρονη πρόσβαση και εκτυπώσεις από πολλούς χρήστες

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΣΤ. Εμπεριέχει μηχανές αναζήτησης υλικού

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

ΣΥΝΟΛΟ: _____**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

90-100	ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ	_____
80-89	ΚΑΛΗ	_____
70-79	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	_____
60-69	ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΣΤΟ ΟΡΙΟ	_____
ΚΑΤΩ ΑΠΟ 60	ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΗ	_____

ΣΧΟΛΙΑ: _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

Ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία για πνευματικά δικαιώματα

Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Πνευματική Ιδιοκτησία:

- Οδηγία 2001/29/EK της 22ας Μαΐου 2001 για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας.
- Οδηγία 96/9/ΕΟΚ της 11ης Μαρτίου 1996 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων.
- Οδηγία 92/100/ΕΟΚ σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.
- Οδηγία 91/250/ΕΟΚ για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών

Ελληνική νομοθεσία

Ελληνική νομοθεσία

□ Πνευματική Ιδιοκτησία

- Ν.3057/2002 (ΦΕΚ 239 Α΄/10 Οκτωβρίου 2002) - άρθρο 81 - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2001 για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας και άλλες διατάξεις"
- Ν. 2819/2000 Άρθρο 7 . Εναρμόνιση με την Οδηγία 96/9/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων. (Τροποποίηση του Ν. 2121/93).
- Ν 2557/1997/Α-271 Θεσμοί μέτρα και δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης (Τροποποίηση του Ν. 2121/93)
- Ν 2435/1996 (Τροποποίηση του Ν. 2121/93)
- Ν. 2121/1993 Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα.